

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav řeckých a latinských studií

Bakalářská práce

Novořecká filologie

Denis Toms

Československo-řecké vztahy v meziválečném období

Czechoslovak-Greek Relations in the Interwar Period

Poděkování

Mé poděkování patří především vedoucímu práce doktoru Konstantinu Tsivosovi, který mi byl vždy k dispozici, vyslechl mé prosby a problémy s prací, a dal mi cenné rady, které práci mohly posunout. Děkuji také našemu oddělení na ÚŘLS za to, jak jsme společnými silami zvládli více než roční distanční výuku, která pro nás všechny byla těžkou zkouškou.

Prohlášení

Prohlašuji tímto, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, a že jsem řádně uvedl všechny použité prameny a literaturu. Zároveň také prohlašuji, že práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 1. 8. 2021

Denis Toms

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá tématem československo-řeckých vztahů v letech 1918 až 1936. V centru pozornosti jsou především vztahy politické, které jsou zasazeny do širšího kontextu vývoje mezinárodních vztahů. První část práce se zaměřuje na výchozí událost, která částečně předurčila vývoj mezinárodních vztahů v meziválečném období, na Pařížskou mírovou konferenci. Následně je věnován prostor navázání diplomatických vztahů mezi ČSR a Řeckem, tato pasáž obsahuje také medailonky jednotlivých čs. velvyslanců v Athénách. Dále se práce věnuje problematice mezinárodních vztahů ve 20. letech 20. století, se zvláštním zaměřením na postavení ČSR a Řecka v tomto systému a jejich vzájemné styky, či postoje k důležitým událostem. Následná část se zabývá identickými problémy, nicméně následujícího období 30. let 20. století. Poslední část se věnuje popisu ekonomických vztahů obou států od roku 1922, kdy byly oficiálně navázány diplomatické vztahy, až do roku 1936. Ekonomické vztahy představovaly důležitou součást vzájemných styků obou států, proto jim bude věnována zvláštní pozornost.

Klíčová slova

Československo, Řecko, bilaterální vztahy, Malá dohoda, Masaryk, Venizelos, Balkánská dohoda

Abstract

This thesis focuses on the topic of Czechoslovak-Greek relations in the interwar period, specifically between 1918-1936. The political relations will stand in focus and will be put in the context of the international relations development. The first part is devoted to the initial event, the Paris Peace Conference, which determined the future development of international relations in the interwar period. The second part will be devoted to the beginnings of the diplomatic relations between both states. That part contains also short biographies of selected Czechoslovak ambassador in Athens. In the next part the international relations in the 20s of the 20th century will be analysed, while special emphasis will be put on the position of both states in the international system. The subsequent part has the same structure as the previous one, but that part will be focused on the international relations in 30s of 20th century. The last part offers the analysis of the economic relations between both states during the whole interwar period of 1918-1936. The economic relations represent very significant aspect of the bilateral relations between both states and for that reason the whole special passage will be devoted to that problem.

Keywords

Czechoslovakia, Greek, bilateral relations, Masaryk, Venizelos, Petite entente, Balkan pact

Περίληψη

Αυτή η πτυχιακή εργασία ασχολείται με το θέμα των διακρατικών σχέσεων Τσεχοσλοβακίας-Ελλάδας μεταξύ 1918 και 1936. Η εργασία κάνει κύρια προσοχή στις πολιτικές σχέσεις που θα εξεταστούν στο γενικό πλαίσιο της εξέλιξης των διεθνών σχέσεων. Το πρώτο μέρος συγκεντρώνεται στην αρχική εκδήλωση που καθόρισε την εξέλιξη των διεθνών σχέσεων, στην Σύνοδο Ειρήνης του Παρισιού. Έπειτα, θα εξεταστεί η αρχή των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ δύο κρατών, το μέρος αυτό περιέχει επίσης τα βιογραφικά στοιχεία των τσεχοσλοβακών διπλωμάτων στην Αθήνα. Το επόμενο μέρος αφιερώνεται στις διεθνές σχέσεις κατά την διάρκεια τις δεκαετίες `20 του 20<sup>ου</sup> αιώνα, με προσοχή στην θέση των δύο κρατών στο σύστημα των διεθνών σχέσεων. Μετά, θα εξεταστούν οι διακρατικές σχέσεις κατά την διάρκεια τις δεκαετίες `30 του `20^{ου} αιώνα. Το τελευταίο μέρος συγκεντρώνεται στις οικονομικές σχέσεις από το 1922 μέχρι 1936. Οι σχέσεις αυτές αποτελούν ένα πολύ σημαντικό μέρος στις διακρατικές σχέσεις Τσεχοσλοβακίας-Ελλάδας και για αυτό το λόγο η εργασία θα προσέξει επίσης αυτές.

Λέξεις-κλειδιά

Τσεχοσλοβακία, Ελλάδα, διακρατικές σχέσεις, Μάζαρικ, Βενιζέλος, Συνεννόηση μικρή, Βαλκανικό Σύμφωνο

Obsah

1. Teoreticko-metodologický úvod.....	1
1.1. Zhodnocení zdrojů	2
1.2. Současné poznatky	2
2. Mezinárodní vztahy v poválečné době	3
2.1. První světová válka a Versailleská mírová konference jako základ nového mezinárodního uspořádání v Evropě.....	3
2.2. Navázání a vývoj diplomatického zastoupení mezi ČSR a Řeckem	6
2.3. Československo a mezinárodní vztahy ve 20. letech.....	9
2.4. Řecko a mezinárodní vztahy ve 20. letech	13
3. Československo a Řecko v mezinárodních vztazích ve 30. letech	19
3.1. Integrovační iniciativy na Balkáně ve 30. letech.....	22
3.2. Politický a hospodářský vývoj v Řecku ve 30. letech.....	25
4. Vývoj vzájemných hospodářských vztahů ČSR a Řecké republiky a důležité smlouvy	27
Závěr	33
Seznam literatury	34
<i>Prameny</i>	34
<i>Sekundární literatura</i>	36

1. Teoreticko-metodologický úvod

Autor předkládané práce si jako téma stanovil rekonstruovat a analyzovat historii vztahů Československa a Řecka mezi lety 1918-1936. Téma práce bylo zvoleno zejména z důvodu dosud nedostatečného prozkoumání problematiky z pohledu archivních materiálů, které poskytuje především Masarykův ústav, Archiv AV ČR a Archiv MZV.

Vymezené ohraničení lety 1918-1936 vychází z mimořádného významu událostí, které se v daná léta odehrály. Rok 1918 byl zvolen jakožto přelomový rok z důvodu konce 1. světové války, na což pak roku 1919 navazuje stěžejní Versailleská mírová konference, jejímž výsledkem je potvrzení nového uspořádání v Evropě (mimo jiné i vznik ČSR). Rok 1936 byl zvolen s ohledem na vývoj v Řecku, tedy nastolení Metaxasovy diktatury s posvěcením krále, kdy byl de facto ukončen demokratický republikánský režim trvajícím od roku 1924.

Výzkumným zájmem práce jsou politické a hospodářské vztahy obou zemí. V první části se práce zaměřuje na vývoj diplomatického zastoupení mezi oběma státy, dále budou sledovány politické vztahy obou zemí v kontextu vývoje mezinárodních vztahů ve vymezeném období. V centru pozornosti bude zejména francouzské budování spojenecké obrany proti Německu (tzv. cordon sanitaire), s tím související vznik a fungování Malé dohody a její vztah k Řecku, stejně jako následné budování aliancí na Balkáně ve 30. letech 20. století. Tato část se bude zakládat na vybrané sekundární literatuře a nalezených pramenech.

Další část tvoří analýza vzájemných hospodářských vztahů ve vymezeném období. Obecně je nutné upozornit, že práce bude z hlediska perspektivy asymetrická. Tím je myšleno to, že se praktická část zakládá na archivních materiálech dostupných v ČR. Analýza archivních materiálů v Řecku nebyla jednak možná kvůli aktuální situaci, navíc by práce značně nabyla na objemu, což by pravděpodobně nebylo vhodné vzhledem k povaze bakalářské práce. V období První československé republiky hrál ústřední roli v zahraniční politice tzv. Hrad, tedy prezident Tomáš Garrigue Masaryk a ministr zahraničí Edvard Beneš.¹ Z tohoto důvodu jsou v centru pozornosti dokumenty vázané přímo na osobu TGM (např. osobní poznámky k osobě Eleftheria Venizela), dále pak komunikace československého ministerstva zahraničí (v práci bude užívána zkrácenina „zamini“) se zastupitelským úřadem v Athénách a s řeckými představiteli (př. Nikolaos Politis). Nutno ještě upozornit na jednu skutečnost, a to nemožnost prezenčního studia v archivu MZV, který mohl být pro práci hodnotným zdrojem informací, stejně jako

---

¹ KLIMEK, Antonín a Eduard KUBŮ, 1995. *Československá zahraniční politika 1918-1938: kapitoly z dějin mezinárodních vztahů*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, s. 10

archiv Kanceláře prezidenta republiky. Tyto archivy zůstaly po dlouhou dobu zavřeny a dlouhodobé studium tak bylo znemožněno. Nicméně archiv MZV poskytuje meziválečné zpravodajství v digitální podobě, tudíž část informací se podařilo získat. Z důvodu absence některých archivních materiálů je práce pojata více do šíře souvisejících témat, nežli do hloubky.

1.1. Zhodnocení zdrojů

Pomineme-li již konstatovanou skutečnost ohledně dostupnosti zdrojů, je na místě krátce pohovořit, jaké zdroje naopak budou v práci použity. V první řadě se jedná o digitalizované telegramy z Archivu MZV, které byly posílány mezi zamíni a zastupitelským úřadem v Athénách. Z nich lze vyčíst politické postoje k různým otázkám, či postup uzavírání konkrétních smluv. Dalšími zdroji jsou dokumenty z Fondu Edvarda Beneše z Masarykova ústavu a Archivu AVČR. Co se týče povahy dokumentů, jedná se o vybrané politické zprávy a zejména pak o komplexní zpravodajství zasílané athénskými vyslancem. Ze zmíněného archivu bylo taktéž užito dokumentů z Fondu TGM, který nabídl kusé, leč pro zajímavost hodnotné zápisky prezidenta Masaryka o řeckém státu a jeho představitelích. Jako doplňkové prameny pak slouží články z dobových novin, jež v digitální podobě nabízí Národní archiv ČR, konkrétně se jedná o deník Československá republika. V oblasti sekundární literatury byly zvoleny vcelku běžné tituly o vývoji mezinárodních vztahů, jako základní publikace pak posloužila kniha Československá zahraniční politika 1918-1938. Využity byly taktéž webové stránky MZV ČR, které poskytly úvodní informace o čs. vyslancích a navazování diplomatických vztahů.

1.2. Současné poznatky

Stručně nastiňme, co již bylo o československo-řeckých vztazích zjištěno. Jako základ můžeme uvážit kapitolu o bilaterálních vztazích historika Petra Hradečného v knize Dějiny Řecka. V zásadě uvádí letmé informace, které budou posléze dále rozvedeny v této práci. Jedná se o navázání diplomatických styků založením řeckého zastupitelského úřadu v Praze roku 1920 a následné vytvoření zastupitelského úřadu v Athénách roku 1922. Dále uvádí přátelské styky mezi Masarykem, Benešem a Eleftheriem Venizelem již na Pařížské mírové konferenci roku 1919, kde již bylo předznamenáno, že budou do budoucna zastávat principy mezinárodních mírových smluv a vyvíjet snahu v oblasti kolektivní bezpečnosti. Třetím zásadním bodem jsou pak vztahy Malé dohody a Řecka (potažmo i dalších balkánských států). Hradečný uvádí počáteční návrhy rumunského ministra zahraničí Také Ionesca z 20. let 20.

století, které zahrnovaly přiřazení Řecka k Malé dohodě. Tento plán ztroskotal, jak uvádí Hradečný, kvůli nelibosti ČSR, která zamýšlela vytvoření paktu pouze na středoevropském základě. V kapitole jsou také uvedeny nejdůležitější smlouvy, které byly mezi oběma zeměmi ve vymezeném období uzavřeny, a jejichž analýza bude taktéž předmětem této práce. Závěrem lze také zmínit mnohé kulturní vazby na Řecko v meziválečném období, ať už to jsou cesty klasického filologa Antonína Salače do Řecka, či rozvoj byzantologických studií (počátek vydávání časopisu *Byzantinoslavica* roku 1929). Na přelomu 20. a 30. let také vznikla československo-řecká společnost, která si kladla za cíl propagaci řecké kultury a rozšiřovat obecně povědomí o této zemi. Známou epizodou je také pobyt řeckého spisovatele Nikose Kazantzakise na Božím daru mezi lety 1929 a 1932, kde vznikala jeho *Odyseia*.²

2. Mezinárodní vztahy v poválečné době

2.1. První světová válka a Versailleská mírová konference jako základ nového mezinárodního uspořádání v Evropě

První světová válka způsobila zásadní změnu v konstelaci mezinárodních vztahů. Jak uvádí Nálevka (2000) „staré říše shořely v ohních války“ a vznikly nové státy. Velmoci původně nevstupovaly do konfliktu s vidinou takto rozsáhlé katastrofy, nýbrž kvůli svým teritoriálně expanzionistickým zájmům. V případě Německa se jednalo o územní zisky na Francii, Belgii a Rusku a také o ovládnutí střední Evropy. Rakousko-Uhersko sledovalo své cíle v jihovýchodní Evropě a v Haliči, Rusko poté svůj tradiční cíl – úžiny Bospor a Dardanely, a také usilovalo o anexi území náležející Německu a Rakousku-Uhersku. Francii šlo zejména o území Alsaska a Lotrinska, a spolu s Velkou Británií usilovaly o parcelaci Osmanské říše, s cílem zisku jejich území na Blízkém a Středním východě. V roce 1918 byly centrální mocnosti poraženy a na Dohodě bylo vyřešit problém nového uspořádání.³ Mírová konference tak navazovala na příměří uzavřené v Compiègne 11.11.1918. Přípravovaný mír měl být postaven na zásadách formulovaných na konci války dohodovými mocnostmi, Velkou Británií, Francií a USA. Zásady byly formulovány v rámci obecných ideových dokumentů, nicméně nejstěžejnějším bylo tzv. čtrnáct bodů Woodrowa Wilsona z 8. ledna 1918. Mezi jeho hlavní ideje patřilo odstranění důvodů možných budoucích válečných střetnutí, právo národů na sebeurčení a vedení hranic nových států podle etnického principu. Míru mělo být dosaženo v rámci systému států s demokratickým režimem. Wilson taktéž mezi prvními uznal zahraniční

---

² Dějiny Řecka, s. 654-656

³ NÁLEVKA, Vladimír, 2000. *Světová politika ve 20. století*. Praha: Aleš Skřivan ml., s. 7

zastoupení rakouských Slovanů – Národní radu Československou a Jihoslovanský výbor. Wilsonovy idealistické vize však byly vzhledem k americké politické izolaci a principu nevměšování se do záležitostí Evropy (ve smyslu zapojování se do aliancí atd.) a vzhledem k výhradám VB a Francie převáženy koncepcí francouzskou, založenou spíše na nutnosti zajištění bezpečnosti a na pokoření Německa.⁴

Zástupci vítězných států se sešli 18. ledna 1919 (den výročí vzniku Německého císařství) na francouzském ministerstvu zahraničí. Konferenci řídila tzv. Rada pěti, čítající francouzského premiéra Georgese Clemenceaua, britského ministerského předsedu Davida Lloyd George, amerického prezidenta Woodrowa Wilsona, italského předsedy vlády Vittoria Orlando a japonského předsedy císařského kabinetu Nobuakiho Makina. Na konferenci neměly zastoupení poražené koalice centrálních mocností a sovětského Ruska, a zástupci malých států měli minimální vliv na chod jednání. Hlavním výsledkem konference bylo přijetí usnesení, že Německo a jeho spojenci jsou odpovědní za všechny utržené válečné škody a ztráty, toto usnesení bylo Německo nuceno přijmout. Další výsledky mírové konference byly následující: Německo bylo povinno vrátit Francii území Alsaska a Lotrinska. Levý břeh Rýna měl být po dobu patnácti let okupován spojenci a při břehu mělo být vytvořeno padesátikilometrové demilitarizované pásmo. Uhelny v Sársku připadly na jistý časový úsek Francii. Oblasti Eupen a Malmedy byly připojeny k Belgii, Dánsko získalo severní Šlesvicko. Došlo také k obnovení Polska, které získalo území Pomořanska, Poznaňska a západního Pruska. Československu bylo postoupeno Hlučínsko, a byla uznána nezávislost Rakouské republiky. Německo bylo také zbaveno všech svých kolonií, které byly přerozděleny mezi vítězné státy. Všeobecná branná povinnost musela být zrušena, počet vojáků byl omezen na 100 000 a zakázány byly i letecké zbraně. Nejpalčivější byla otázka reparací, které zatěžovaly mezinárodní politiku celá 20. léta. Německo mělo do roku 1921 vyplatit vítězným státům okolo 20 miliard marek, nicméně se splácením celkové částky se počítalo až do konce století.⁵

S dalšími poraženými státy byly postupně uzavírány mírové smlouvy v místech na předměstí Paříže. Mírová smlouva s Rakouskem byla podepsána 10. září 1919 v Saint-Germain-en-Laye, kterou byla stvrzena existence Rakouské republiky a nezávislost nových nástupnických států vzniklých na troskách Rakouska-Uherska. Došlo také k novému překreslování hranic ve střední Evropě. V případě ČSR se jednalo o oblasti Vitorazska a

---

⁴ MORAVCOVÁ, Dagmar, 1994. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1914-1941*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, s. 23-24

⁵ NÁLEVKA, Vladimír, 2000. *Světová politika ve 20. století*. Praha: Aleš Skřivan ml., s. 7-10

Valticka, Itálie získala Jižní Tyroly, Istrii a přístav Terst s okolím, s Královstvím SHS byla upravena hranice v Korutanech, Kraňsku a Štýrsku podle národnostního zastoupení obyvatelstva a samozřejmě došlo k připojení Bosny a Hercegoviny. Bukovina připadla Rumunsku a Halič Polsku. Rakousko získalo území Burgenlandu, které bylo sporným územím mezi Rakouskem a Maďarskem. Zakázáno bylo také veškeré spojení s Německem.

Mírová smlouva v Neuilly s Bulharskem byla podepsána 27. listopadu 1919. Bulharsko ztratilo Thrákií ve prospěch Řecka, část Makedonie připadla Království SHS a k Rumunsku byla připojena Dobrudža. Na Bulharsko byla taktéž uvalena povinnost vyplacení reparací a také povinnost redukovat své ozbrojené síly.

Mírová smlouva s Maďarskem byla podepsána 4. června 1920 v Trianonu. Trianonská mírová smlouva je stále živým tématem, které má vliv i na dnešní politické dění. Maďarsko na základě smlouvy ztratilo 70 % svého území (tedy území Uher) a 60 % obyvatelstva. Slovensko (Horní Uhry) připadly ČSR, stejně jako Podkarpatská Rus, Rumunsko získalo Sedmihradsko a část Banátu, Království SHS připadlo Chorvatsko, Dalmácie a zbývající část historického území Banátu. Armádní kapacity byly limitovány na počet 30 000 vojáků a Dunaj byl dán pod mezinárodní kontrolu.

Mírová dohoda s Tureckem byla podepsána 10. srpna v Sèvres. Ještě předtím, v roce 1916 si Velká Británie a Francie rozdělily své zájmové oblasti na Blízkém východě v rámci tzv. Sykes-Picotovy dohody. Smlouva ze Sèvres nebyla z důvodu nepřijatelných podmínek ratifikována parlamentem a postavil se proti ní i Mustafa Kemal. Nová mírová smlouva byla podepsána po neúspěšné řecké ofenzivě 24. července 1922 v Lausanne. Turecko na základě smlouvy získalo východní Thrákií a Smyrnu, část Arménie, omezení byla stanovena jen v podobě demilitarizace úžin a válečných reparací. Smlouva také potvrdila výsledek etnické čistky, tedy vyhnání řeckého obyvatelstva z pobřeží Malé Asie.⁶

Výsledky pařížské mírové konference odpovídaly zejména požadavkům Francie, která dosáhla svého omezením hospodářského a vojenského potenciálu Německa. SSSR byl v rámci konference taktéž odstaven na druhou kolej a geografický prostor mezi těmito velmocemi (střední a jihovýchodní Evropa) tak byl otevřen francouzským zájmům.⁷ Poslední tečku za první světovou válkou učinila Washingtonská konference konaná od listopadu 1921 do února 1922, která řešila poměry na Dálném východě. Hlavním bodem tzv. Smlouvy pěti mocností

---

⁶ VESELÝ, Zdeněk, 2014. *Dějiny mezinárodních vztahů*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk., s. 213-225

⁷ Tamtéž, s. 10-12

bylo stanovení vzájemného poměru námořních sil v Pacifiku (nejvíce USA a VB, dále Japonsko a nakonec Francie s Itálií), na konferenci byla taktéž potvrzena územní integrita Číny.⁸

Jedním z garantů míru měla být nově vzniknuvší Společnost národů. Její idea vycházela jednak z pacifismu, který lze považovat za logickou reakci na válečnou zkušenost a v konkrétnější podobě potom ze zmíněných 14 bodů Woodrowa Wilsona. Pakt Společnosti národů byl schválen již roku 1919 na Pařížské mírové konferenci. Senát USA však nakonec odmítl pakt ratifikovat a založení SN se 10. ledna 1920 odehrálo bez americké účasti, USA se tak vrátily ke své politice izolacionismu. Hlavními cíli vytvoření SN bylo bránit územní integritu států, a především vyvíjet tlak na snižování počtu vojenských sil na nutné minimum. Problémem však byla naprostá absence donucovacích prostředků, tudíž tím byl reálný vliv SN umenšen.⁹

2.2. Navázání a vývoj diplomatického zastoupení mezi ČSR a Řeckem

Diplomatické vztahy mezi ČSR a Řeckou republikou jako takové byly navázány již roku 1920, kdy byl po dohodě mezi československým a řeckým zastupitelským úřadem v Římě jmenován Charalambos Simopoulos řeckým vyslancem v ČSR. Přímý důkaz o navázání diplomatických vztahů chybí, nicméně výše popsaná skutečnost sama o sobě je chápána jako počátek vzájemných styků.¹⁰ Charalambos Simopoulos byl významným řeckým diplomatem, který po svém pražském působení přesídlil v roce 1922 do Konstantinopole, kde byl jmenován na post vysokého komisaře a následně byl převelen do Washingtonu.¹¹ Zastupitelský úřad v Athénách vznikl až v roce 1922, kdy byl prvním československým vyslancem jmenován Karel Mečír (1876-1947). Ještě před vznikem zastupitelského úřadu v Athénách však existoval československý konzulát v Soluni, který byl podle zprávy zrušen k 1. listopadu 1922.¹² K prvním československému vyslanci v Athénách je nutno učinit několik poznámek. Karel Mečír zastával svůj úřad v Athénách mezi lety 1922 a 1924. Mečír se před první světovou válkou angažoval v řadách agrární strany, kdy si všímal otázek spojených s venkovem, ale také těch zahraničně-politických. Je také autorem několika studií o vývoji diplomacie v 19. století a byl činný také na poli beletrie, konkrétně detektivních románů. Během války se aktivně účastnil

---

⁸ MORAVCOVÁ, Dagmar, 1994. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1914-1941*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, s. 23-36

⁹ Tamtéž

¹⁰ https://www.mzv.cz/athens/cz/vzajemne_vztahy/vyvoj_diplomatickych_styku_prehledy.html

¹¹ https://www.mzv.cz/athens/cz/vzajemne_vztahy/archiv_2007/ste_vyroci_navazani_recko.html

¹² Archiv MZV, Telegramy odeslané, 1922, Telegram č. 901/22

protihabsburského odboje, což mu poté zajistilo místo v Revolučním národním shromáždění po skončení války a také se aktivně účastnil čs. delegace na Pařížské mírové konferenci. Díky známosti s představiteli agrární strany byl posléze jmenován do diplomatických služeb, nutno však podotknout, že se jakožto blízký Švehlův přítel netěšil velké přízni Edvarda Beneše, který se stavěl negativně vůči agrárikům a lidem jim blízkým.¹³ To poté souvisí s meziválečnou rivalitou mezi dvěma neoficiálními orgány tzv. Pětkou a Hradem, které sváděly boj o moc a vliv na státní záležitosti. Jeho první angažmá představuje post československého vyslance v Belgii, kde bylo jeho hlavním úkolem navazování kontaktů a etablování diplomatického zastoupení. Tento post však představoval jakýsi kompromis, jelikož Beneš musel najít střední cestu mezi tlakem agráriků a vlastními zájmy (spolu s prezidentem Masarykem) a tak do místo původně zamýšleného Říma, byl Mečíř poslán do Belgie. Jeho kariéra v Bruselu byla ukončena předčasně kvůli soukromé aféře.¹⁴ Vzhledem k tomu, že aféra měla svůj ohlas v belgickém tisku a vložil se do ní i Edvard Beneš, je na místě o ní krátce pohovořit. Aféra byla způsobena milostným trojúhelníkem, do kterého se Mečíř dostal kvůli své milenecké známosti s Lallou Vandervelde, manželkou předáka belgické sociální demokracie Emila Vandervelde. Mečířova manželka Ella se o milence brzy dozvěděla a způsobila skandál nevídaných rozměrů. Spolu s dcerou Blankou doslova částečně vyloupily a částečně zdemolovaly vybavení čs. velvyslanectví v Bruselu. Mečíř se pak zavázal vzniklou škodu splácet čs. MZV, které škodu uhradilo v celkové výši a až poté začalo její uhrazení požadovat na Mečířovi. Kvůli aféře, za kterou si v belgickém tisku vysloužil přezdívku „cikánský vyslanec z Československa“, byl převelen do Athén, kde měl zřídit legaci u řeckého krále. Ani zde však dlouho nepobyl, jelikož za ním dorazila milenka Lalla Vandervelde, kvůli které byl nucen Athény v roce 1924 opustit a v roce 1927 byl penzionován. Díky Švehlovi byl pak dosazen na post generálního tajemníka

---

¹³ BOBÍKOVÁ, Lenka, 2019. Diplomát Karel Mečíř. *Právo* [online]. [cit. 2021-8-9]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/historie/clanek/diplomat-karel-mecir-tri-divozenky-ho-pripravily-o-povest-i-zamestnani-40301854>

¹⁴https://www.mzv.cz/brussels/cz/o_velvyslanectvi/historie_a_osobnosti_diplomacie/zivotopisy_velvy_slancu/karel_mecir.html

Zelené internacionály¹⁵ a dále se věnoval psaní beletrie.¹⁶ Z výše uvedeného lze vyvodit, že Edvard Beneš oplýval značnou trpělivostí co se týče osoby Karla Mečíře, který způsobil tu a tam malé faux pas i během svého úřadování v Athénách. V roce 1923 Beneš osobně adresoval zastupitelství telegram, ve kterém vytýká Mečířovi přísliby udělení řádu Bílého Lva řeckým představitelům. Beneš mu vytýká, že to rozhodně neměl dělat bez porady se zamíni, a navíc nebylo diplomaticky vhodné, aby se při udělení tak vysokého ocenění začínalo Řeckem.¹⁷ Jelikož řád ještě nebyl nikomu předtím udělen, logicky by pak udělení zavdávalo Řecku pocit nadprůměrných vztahů a byla by tak vyslána i jasná zpráva mezinárodnímu společenství.

Po odchodu Mečíře 1924 byl na jeho místo povolán Pavel Wellner (1878-1959). Jednalo se o značně odlišný typ osoby, než byl Mečíř. Wellner před válkou pracoval jako úředník Zemského výboru a během války sloužil v rakousko-uherské armádě. V jeho kariéře lze poté sledovat postupný stoupající vývoj. Po válce pracoval krátce na ministerstvu vnitra jako ministerský rada a poté v roce 1921 přešel na MZV, kde pracoval v právní sekci. Poté následuje jeho čtyřleté působení na zastupitelském úřadě v Athénách (1924-1928). Po návratu do ČSR byl povolán do politické sekce MZV. Mezi lety 1933 a 1935 působil jako vyslanec v Jugoslávii a po návratu do vlasti zůstal v politické sekci MZV, tentokrát byl ale pověřen jejím vedením. V roce 1937 odešel do penze. Zmiňme ještě krátce, že Wellner měl syna, který nesl stejné jméno (Pavel Wellner jun.) a který působil taktéž v diplomatických službách a na MZV, a to i po nastolení komunistického režimu až do roku 1961, kdy byl propuštěn a nato spáchal sebevraždu skokem z ochozu katedrály sv. Víta.¹⁸

Po Wellnerovi nastupuje roku 1928 Pavel Baráček-Jacquier (1885-1969), který působil v Athénách nejdéle ze všech vyslanců v meziválečném období, a to až do roku 1935. Baráček se před válkou angažoval ve státoprávní pokrokové straně a následně během války působil i v protirakouském odboji. Ze Švýcarska pak udržoval kontakty s Maffií, po válce v Bernu zůstal, kdy byl roku 1919 jmenován diplomatickým delegátem čs. vlády. Od roku 1925 do roku

---

¹⁵ Označována také jako Mezinárodní selská unie. Jedná se o mezinárodní organizaci sdružující agrární politické strany. Zakládajícími členy byly v roce 1921 Československo, Bulharsko, Chorvatsko (tedy část Království SHS) a Polsko.

¹⁶ BOBÍKOVÁ, Lenka, 2019. Diplomát Karel Mečíř. *Právo* [online]. [cit. 2021-8-9]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/historie/clanek/diplomat-karel-mecir-tri-divozenky-ho-pripravily-o-povest-i-zamestnani-40301854>

¹⁷ Archiv MZV, Telegramy odeslané, 1923, Telegram č. 157/23

¹⁸ DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa, Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918-1992)*. Praha 2013, s. 262 - 263

1928 zastával post vyslance v Nizozemí a následně v Řecku, ze kterého byl odvolán z úsporných důvodů. Během nacistické okupace v roce 1942 se Baráček stal opět vyslancem, tentokrát u řecké exilové vlády. Penzionován byl na vlastní žádost roku 1949.¹⁹

Posledním vyslancem ve vymezeném období byl Václav Pallier (1880-1947), který v Athénách působil mezi lety 1935 a 1939. Po studiu práv pracoval Pallier jako soudce a od roku 1913 na vídeňském ministerstvu spravedlnosti. Během války sloužil v rakousko-uherské armádě a po vzniku republiky ihned vstoupil do státních služeb a následně do diplomacie. Jeho prvním angažmá byl post legačního rady v Budapešti od roku 1920. Mezi lety 1922 a 1926 byl vyslancem ve Vatikánu, odkud odjel už v roce 1925 v důsledku Marmaggiho aféry²⁰. Mezi lety 1927 a 1933 zastával funkci vyslance v Maďarsku a po návratu do Prahy musel z úsporných důvodů čekat na další misi. Ta se dostavila roku 1935, kdy byl Pallier jmenován vyslancem v Řecku, kde zůstává do roku 1939, kdy rovněž následně odchází do penze.²¹

Co se týče řeckých vyslanců v Praze, již byla řeč o Charalambu Simopoulovi. U dalších vyslanců bude zřejmě nutno se omezit pouze na výčet jmen a období v úřadu, jelikož stránky řeckého ministerstva zahraničních věcí nenabízejí bližší informace. Po Charalambu Simopoulovi nastoupil do úřadu v roce 1921 Ioannis Alexandropoulos, který úřad zastával do roku 1925. Následně byl jmenován Konstantinos Psaroudas, který zůstal v Praze do roku 1931. Dále post zastával do roku 1934 Nikolaos Xidakis a následně do roku 1939 Ioannis Koutzalexis.²²

2.3. Československo a mezinárodní vztahy ve 20. letech

Československá zahraniční politika začala být formována ještě před samotným vznikem československého státu roku 1918. Ústřední postava české exilové reprezentace, Tomáš

---

¹⁹ DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa, Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918-1992)*. Praha 2013, s. 25

²⁰ Jako Marmaggiho aféra se označuje diplomatická roztržka mezi ČSR a Vatikánem z roku 1925. Příčinou konfliktu byl zákon o změně státních svátků, který rušil svátek sv. Jana Nepomuckého, naopak zaváděl jako památný den připomínku mistra Jana Husa. K odvolání papežského nuncia Francesca Marmaggiho došlo v červenci 1925 poté, co se oslav výročí upálení Jana Husa účastnili všichni čelní představitelé státu. Připomeňme Masarykovo opakované heslo: „Skoncovali jsme s Vídní, skoncujeme i s Římem!”

²¹ DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa, Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918-1992)*. Praha 2013, s. 183

²² https://www.mzv.cz/athens/el/x2007_02_26_3/x2009_03_04_1.html

Garrigue Masaryk odjel z českých zemí již krátce po začátku války. Nutno podotknout, že vnitropolitická politická reprezentace si tehdy nepřipouštěla, že by došlo k rozpadu Rakousko-Uherska a vzniku nového státu, obrat nastal až během války v důsledku sbližování s Rakouska s Německem a v souvislosti s vojenskými neúspěchy a hospodářskou situací ve státě. V roce 1915 se k TGM přidává Edvard Beneš a vzápětí Milan Rastislav Štefánik, utvořilo se tak vůdčí trio Národní rady československé (Paříž, dále jen NRČ), vůdčího orgánu čs. zahraničního odboje. NRČ však do závěru války neměla oficiální uznání dohodových velmocí Velké Británie a Francie, ani USA. Teprve postupné uznávání NRČ ze strany krajanských organizací Čechů a Slováků a zapojování tzv. legií do boje po boku Dohody. Obrat nastává v létě 1918, kdy na velmoci zapůsobily počiny legií na Sibíři a obsazení transsibiřské magistrály, jelikož se objevovaly i úvahy o využití těchto jednotek k porážce bolševiků. 29. června 1918 došlo k uznání NRČ ze strany Francie, která ji chápala jako nejvyšší orgán a jako základ budoucí československé vlády a přislíbila právo národa na nezávislost v historických hranicích. K tomuto obratu došlo také z důvodu obratu na západní frontě, konkrétně po zlomení poslední německé ofenzivy, kdy bylo jasné, že centrální mocnosti budou poraženy.²³

Československo se pochopitelně řadilo mezi tzv. vítězné státy první světové války. Na Pařížské mírové konferenci vedl čs. delegaci Karel Kramář, který byl však více idealista nežli realista. Větší vliv si na konferenci získal Edvard Beneš, který dokázal efektivně působit na vlivné poradce a tajemníky, kteří pak ovlivnili vyšší kruhy ve prospěch československých potřeb. Podařilo se mu především obhájit samostatnost Čech z pohledu historického práva a zároveň Slovenska, v jeho případě však principem práva národů na sebeurčení. ČSR byla prezentována jako garant stability ve střední Evropě. Z požadavků na konferenci se nepodařilo prosadit pouze koridor spojující ČSR s Královstvím SHS a mandátní správu na německém Togem. O územních ziscích ČSR již byla řeč v předchozí části.

Edvard Beneš byl velice energický co se týče jeho funkce ve Společnosti národů, kde zastával mnohdy vysoké posty, nicméně sám si byl realisticky vědom možností, které SN má k udržení míru. Z tohoto důvodu se uchýlil také k uzavírání standardních aliancí, z nichž nejdůležitější a nejznámější je tzv. Malá dohoda. Jednalo se o svazek ČSR, Království SHS a Rumunska. Primárním cílem ČSR bylo zajištění Slovenska před maďarskými nároky, stejnou motivaci však měly i Rumunsko (kvůli Sedmihradsku) a Království SHS (Vojvodina, Chorvatsko, Slavonie). První vojenské konvence o vzájemné pomoci v případě maďarského

---

²³ KLIMEK, Antonín a Eduard KUBŮ, 1995. *Československá zahraniční politika 1918-1938: kapitoly z dějin mezinárodních vztahů*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, s. 15-17

útoke byly přijaty mezi lety 1920-1921, a byly následně doplněny i o smlouvy o politické a hospodářské spolupráci. První společnou akcí Malé dohody bylo rázné vystoupení proti pokusům Karla I. Habsburského o návrat na uherský trůn, kdy ČSR a Království SHS dokonce provedly částečnou mobilizaci. Problémem aliance byla však rozdílná hospodářská úroveň všech tří členů a od 30. let pak také rozdílné reakce na rostoucí agresi mocností. Francie plánovala taktéž zapojení Polska v rámci aliance, nicméně to nebylo možné z důvodu animozit mezi ním a ČSR (sedmidenní válka-pohraniční spory). Hlavním partnerem MD tak po celou dobu byla Francie a ideovou náplní dohled nad dodržováním výsledků pařížských mírových dohod.²⁴

V souvislosti s Malou dohodou je nutno zmínit některé úvahy o začlenění Řecka v rámci tohoto paktu. Myšlenka řeckého členství v dohodě byla původně součástí rumunské vize Malé dohody z let 1918-1919, která měla kromě Řecka čítat také ČSR, Polsko, Rumunsko a Království SHS. Tato vize pochází z období, kdy Rumunsko ještě pomýšlelo na obsazení Maďarska, kterého se muselo vzdát kvůli nevoli dohodových velmocí. Původní návrh zmíněného širokého paktu padl a byl vytvořen již zmíněný obranný pakt tří států.²⁵ Otázka členství Řecka v Malé dohodě byla znovu otevřena v listopadu roku 1922 v Bělehradě, kam přijel jednat tehdejší řecký ministr zahraničí Nikolaos Politis o podobě dohod s Jugoslávií, zejména o soluňském přístavu. Politis si zajistil podporu Jugoslávie ve věci západní Thrákie, tedy příslibení vojenské pomoci v případě tureckého útoku. Politis také znovu otevřel právě otázku členství v Malé dohodě, která však byla protistranou „dilatorně zodpovězena“.²⁶ Je na místě zde v této souvislosti zmínit také stanovisko československého MZV k východní otázce. Již 21. září roku 1922 byla na zastupitelský úřad v Konstantinopoli adresována depeše, ve které ministr Beneš uvádí, že postoj ČSR je v turecké otázce rezervovaný a rozhodující bude postoj ostatních členů Malé dohody, i kdyby nebylo plně v souladu s míněním čs. ministerstva. Beneš nicméně důvěrně sdělil, že by pokládal za chybu, aby se Turci vrátili zpět do Evropy, tedy aby získali Konstantinopol, úžiny či dokonce Thrákií.²⁷ Benešovo stanovisko tak hovořilo ve prospěch Řeků. Svědčí o tom také telegram zasláný v říjnu roku 1922 na athénské

---

²⁴ ŠAROCHOVÁ, Gabriela, 2006. *České země v evropských dějinách: Od roku 1918*. Litomyšl: Paseka., s. 22-24

²⁵ SLÁDEK, Zdeněk, 2000. *Malá dohoda 1919-1938: její hospodářské, politické a vojenské komponenty*. Praha: Karolinum, s. 18-20

²⁶ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-76/b, kart. R-519.

²⁷ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, 1922, Telegram č. 1165/22.

zastupitelství, ve kterém Beneš vyjadřuje své přátelství vůči ministru Politisovi a vzpomíná na vzájemnou spolupráci během Pařížské mírové konference a že nikdy nezapomene na své přátele, Venizelose a Politise, v době ohrožení řeckého státu.²⁸ Zajímavé je, že ještě před Benešovou depeší z 21. září, odeslal František Dohalský z londýnského zastupitelského úřadu zprávu pro ministra Beneše o tom, že se noviny Morning Post dověděly ze svého zdroje uvnitř Malé dohody, že ta přislíbila v případě Kemalova útoku na Konstantinopol vojensky intervenovat, tedy že své divize by neměla poskytnout jen Jugoslávii (stvrzeno pozdější dohodou v Bělehradu) jak bylo již uvedeno, ale i ČSR a Rumunsko.²⁹ Na to Beneš 20. září reagoval cirkulárním oběžníkem, ve kterém sděluje, že Malá dohoda o východní otázce do té doby vůbec nejednala.³⁰ Nicméně stanovisko Malé dohody i ČSR k východní otázce hovořilo posléze ve prospěch Řecka, jak již bylo naznačeno.

Československo muselo na počátku 20. let překonat problémy, které představovala sociální otázka, navíc problém všech středoevropských států představovala vysoká míra inflace. Německo se do konce dvacátých let ekonomicky vzpamatovalo zejména díky přijetí Dawesova plánu, který mírnil pravidla reparačních splátek a odchodu okupačních jednotek z Porúří roku 1925. V Maďarsku došlo po krátkém období nestability (Maďarská republika rad) k restauraci monarchie v čele s regentem Horthym. Reálným vykonavatelem moci byl však představitel konzervativní aristokracie István Bethlén. V Polsku způsobila hyperinflace politickou nestabilitu, která vyvrcholila roku 1926 k vytvoření tzv. sanačního režimu generála Józefa Piłsudského. Nicméně obecně bylo období od roku 1923 do roku 1929 obdobím hospodářské konjunktury, problém však představovaly nízké ceny zemědělských produktů, a to zejména pro agrární země jako Bulharsko, Rumunsko a Jugoslávii. Pokud se vrátíme zpět k ČSR, po stabilizaci situace, která trvala zhruba do roku 1923 došlo i v jeho případě k ekonomické konjunktře, zejména k růstu průmyslu. Rašínova deflační politika měla kladný vliv na stabilizaci měny a posílení českého kapitálu, nicméně tato politika měla také za následek zvyšování cen produktů a komplikoval se tak export.

Roku 1922 se stal Benito Mussolini předsedou vlády Itálie, tedy poté co proběhl tzv. pochod černých košil na Řím. Vůdcovský princip byl zaveden roku 1925 a Mussolini se tak zbavil odpovědnosti vůči parlamentu a roku 1928 došlo i ke změně ústavy. Hlavním cílem

---

²⁸ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, 1922, Telegram č. 1319/22.

²⁹ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-118/d, kart. R-528.

³⁰ Tamtéž

Mussoliniho se stala obnova slávy římského impéria a přeměna oblasti Středozemního moře v „Mare nostrum”.

Velký význam pro stabilitu mezinárodního systému měla tzv. smlouva z Rapalla z roku 1922, kde došlo k vytvoření protizápadní aliance Německa a Sovětského svazu. V rámci SN měla svůj význam iniciativa vytvoření všeobecného garančního paktu, za kterou stáli zejména řecký představitel při SN Nikolaos Politis a Edvard Beneš. Podstatou paktu mělo být řešení sporů, aby státy nesáhly k válce, ale aby se problémy řešily arbitráží mezinárodního soudu v Haagu, tzv. ženevský protokol byl však odmítnut Velkou Británií a jediným státem, který ho přijal, bylo Československo. Dalším pokusem o mírové řešení sporů byl Briand-Kellogův pakt z roku 1928, který byl přijat postupně více než 60 státy, nicméně opět stejně jako v případě SN chyběl mechanismus sankcí, které by mohly být případně uvaleny jako donucovací prostředek. Pro ČSR měl význam podpis československo-francouzské smlouvy roku 1924, tzv. smlouva o spojenectví a přátelství, se kterou ČSR dlouho otálela pro zachování stability a nepodněcování nevole ostatních velmocí. Smlouva neobsahovala žádné vojenské závazky jako v případě smlouvy s Polskem (1921), nicméně Itálie ani VB tomu nevěřily a velice smlouvu kritizovaly.

Roku 1925 došlo k uzavření západního paktu v Locarnu, tzv. Rýnského garančního paktu mezi Německem, Francií, Belgií, VB a Itálií. Pakt zaručoval versailleskou hranici Německa s Francií a Belgií, VB a Itálie se zavázaly zaručit dodržování této dohody. Došlo tak k omezení francouzské hegemonie a Německo tím silně posílilo svou pozici. Žádné reciproční „východní Locarno” neproběhlo a jedinou falešnou zárukou byly zmíněné francouzské smlouvy, které na oko zavazovaly signatáře přijít na pomoc při vypuknutí nevyprovokovaného útoku Německa. To bylo roku 1926 přijato do SN. Již byly uvedeny některé korekce splácení válečných reparací, nová taková korekce proběhla roku 1930 v rámci tzv. Youngova plánu, kterým bylo splácení rozloženo až do roku 1988 a celková částka byla opět redukována. I tak ale přijetí plánu vyvolalo nevoli u nacionalistické pravice.³¹

2.4. Řecko a mezinárodní vztahy ve 20. letech

Situace v Řecku byla v základě odlišná od té v ČSR zejména již několik desetiletí trvající existencí vlastního státu. Na začátku první světové války dominoval na řecké scéně režim krále Konstantina orientovaný na centrální mocnosti. V opozici k němu stál liberální tábor vedený Eleftheriem Venizelem. Vnitropolitická situace nakonec vyústila v tzv. národní rozkol, kdy venizelistický liberální tábor kontroloval Soluň a přilehlá území, zatímco

---

³¹ SLÁDEK, s. 34-51

royalistická skupina kontrolovala tzv. staré Řecko. Na tlak dohodových velmocí musel však Konstantin nakonec roku 1917 abdikovat a vlády se ujal Venizelos a jeho skupina, která měla podporu spojenců. Řecko se zapojilo do války na straně Dohody, roku 1918 se řecké oddíly podílely například na spojenecké ofenzivě proti Bulharsku a Turecku. Motivací k zapojení se do války bylo mimo jiné dosažení projektu tzv. Μεγάλη ιδέα, vytvoření Velkého Řecka, které by zahrnovalo i území v Malé Asii obydlená starými řeckými komunitami. Uskutečnění takového plánu si pochopitelně žádalo značnou přízeň vítězných mocností, kterou měl Venizelos v plánu získat na Pařížské mírové konferenci. Řecká delegace odjela s následujícími požadavky: získání severního Epiru, Thrákie, Dodekaneských ostrovů a maloasijské Smyrny se zázemím. Z taktických důvodů se Řecko vyhýbalo otázce obsazení Istanbulu a Kypru, který od roku 1914 připadal Velké Británii.³²

Venizelos přednesl požadavky Řecka 3. února 1919, změnou byl požadavek na velké území v Malé Asii táhnoucí se od poloviny Marmarského moře zhruba 600 km podél východního pobřeží ke Smyrně (tedy více než zázemí). Venizelos byl velice přesvědčivý a všechny své argumenty doprovázel tabulkami i fotografiemi. Nicméně nelze říct, že by měl vše pečlivě domyšlené. Stát, který navrhoval byl tvarově nevýhodný z hlediska nepřátel (Turecko a Bulharsko) a byla by potřeba velkých financí na obranu, které Řecko nemělo. Venizelos si byl jistý podporou všech velkých státníků, Lloyd George, Clemenceau a Wilsona, kteří se o něm vyjadřovali jen v superlativech. Opozici k řeckým nárokům v Albánii tvořila Itálie, která se nechtěla vzdát svého vlivu na tomto území. Albánská otázka nakonec skončila vznikem samostatné Albánie, Wilson odmítl parcelaci Albánie, jelikož by to bylo proti právu národů na sebeurčení, a navíc se v roce 1920 musel stáhnout kvůli odmítavému postoji Kongresu vůči Versailleské mírové smlouvě.³³ Problematické byly taktéž Venizelovy nároky na Thrákii, zejména její západní část, na kterou si kladlo nároky Bulharsko. Vzhledem k popularitě Wilsonovy myšlenky práva národů na sebeurčení Řekové přesvědčovali mocnosti i za použití statistik, že celá Thrákie je převážně vlastně obydlena Řeky, tedy i Turci žijící v západní Thrákii za ně měli být považováni. Mírová smlouva z Neuilly z roku 1919 definitivně odňala Bulharsku západní Thrákii a celá oblast byla předána roku 1920 Řecku.³⁴

---

³² HRADEČNÝ, Pavel a kol., 1998. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-192-1., s. 378-384

³³ MACMILLAN, Margaret, 2004. *Mírotvorci: Pařížská konference 1919*. Praha: Academia, s. 348-360

³⁴ HRADEČNÝ, Pavel a kol., 1998. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 360-362

Ve stejném roce došlo po volbách k restauraci royalistického režimu, který profitoval zejména díky důrazu na ukončení nesmyslného maloasijského konfliktu, který vedla liberální Venizelova vláda s cílem realizace Velké myšlenky. Nicméně po nástupu kabinetu Dimitria Rallise se ukázalo, že předvolební sliby zahájeny nebudou. V roce 1921 byla zahájena nová řecká ofenziva v Anatolii od města Bursy směrem na severovýchod. Tato ofenziva byla novou mladotureckou vládou zastavena, ve stejném roce velmoci nabídly řecko-turecké vyrovnání, které však Athény odmítly a místo toho zahájily další ofenzivu. Nová vláda Dimitria Gunarise pak zahájila poslední třetí ofenzivu i za užití mobilizace v připojených územích – Thrákii a Smyrně. V srpnu, kdy se vojska nacházela zhruba 50 km od Ankary došlo ke krvavé bitvě s tureckou armádou u řeky Sakarya, která dopadla nepříznivě zejména pro Řeky. Řecko navíc postrádalo podporu dohodových mocností, tudíž se ocitlo ve velice nezáviděníhodné situaci. Následná turecká ofenziva v srpnu 1922 skončila pro Řeky katastrofou. Řecká armáda byla nucena stáhnout se rychle zpět k vlastnímu Řecku, při postupu tureckých jednotek se odehrála etnická čistka ze strany Turků proti řeckému a arménskému obyvatelstvu Smyrny. Tato událost je označována jako maloasijská katastrofa, zhruba 120 000 Řeků bylo evakuováno, kolem 50 000 osob však při útoku zahynulo.^{35, 36}

Po vojenském převratu, který svrhl royalistický režim v Řecku byla opět obnovena vláda Eleftheria Venizela. V roce 1923 byla podepsána nová mírová smlouva v Lausanne, která udělala tečku za řecko-tureckým konfliktem. Řecko na základě smlouvy ztratilo Smyrnu a východní Thrákii, Turecku byly vráceny i ostrovy Imvros a Tenedos, Řecku byla potvrzena jen držba východoegejských ostrovů, Itálii však zůstaly Dodekaneské ostrovy a Velké Británii ostrov Kypr. Součástí smlouvy byla taktéž konvence o výměně obyvatelstva mezi Řeckem a Tureckem. Do Turecka odešlo zhruba 470 tisíc Turků z Řecka, naopak z Turecka došlo více než 1 100 000 Řeků.³⁷ Nově příchozí Řekové představovali pro stát citelný problém. Utečenci postrádali bydlení, zaměstnání a obecně se ocitli v sociálně tíživé situaci, kterou pomáhali řešit humanitární organizace a také dvě půjčky poskytnuté Řecku v letech 1924 a 1928, které byly poskytnuty právě pro tento účel.³⁸

---

³⁵ Tamtéž, s. 389-391

³⁶ HRADEČNÝ, Pavel, 2000. *Řekové a Turci: Nepřátelé nebo spojenci*. Praha: NLN., s. 42-50

³⁷ Nutno upozornit na fakt, že mnozí příchozí Řekové (tedy podle užitého klíče ortodoxní křesťané) hovořili turecky (karamanliové) a naopak mezi mnohými Turky, kteří odešli do vlastního Turecka, byli Řekové muslimského vyznání.

³⁸ HRADEČNÝ, *Dějiny Řecka*, s. 392-395

Řecko v souladu s obecnými evropskými trendy taktéž zažívalo postupně během 20. let období hospodářské konjunktury. Zejména došlo ke zlepšení zemědělské výroby, postupně byla parcelována půda (nutnost pozemkové reformy i kvůli maloasijským uprchlíkům), došlo také k pozvednutí námořního obchodu a dopravy. Na druhou stranu stálý problém představovalo umořování dluhů, které tvořilo podstatnou část státního rozpočtu. Další problém představovala neutěšená sociální otázka a z ní plynoucí nízké mzdy a nedostatek bytů.

Příchod nových obyvatel způsobil také změny na vnitropolitické scéně. V roce 1924 proběhl plebiscit o zrušení monarchistického zřízení, v němž se většina obyvatel vyslovila pro republiku. Referendum však jen stvrzovalo předešlé rozhodnutí národního shromáždění, kterým byla sesazena z trůnu dynastie Glücksburg a vyhlášena republika. Zejména původně maloasijské obyvatelstvo bylo, co se týče svých volebních preferencí proliberální. Období 20. let je charakterizováno politickou nestabilitou, častým střídáním vlád, častým konáním nových voleb a pokusy o státní převrat. Ke smíření jednotlivých politických uskupení (liberálové, republikáni, konzervativní a royalistická pravice) došlo okolo roku 1927, kdy byla přijata nová republikánská ústava. V souvislosti s ČSR je nutno zmínit, že nová ústava byla inspirována právě prvorepublikovou, zejména co se týče článku o odpovědnosti ministrů parlamentu, který byl doslovně převzat z československé ústavy z roku 1920. Ústava omezovala pravomoci prezidenta, který vybírá premiéra a ten pak vybírá své ministry, které prezident schvaluje. Zákonodárná moc pak byla v rukou vlády a dvoukomorového parlamentu, který byl nově naplněn až ve volbách roku 1929.³⁹

V oblasti zahraniční politiky se i Řecko soustředilo na zabezpečení svých hranic po maloasijské katastrofě. Západní velmoci, Francie a Velká Británie nejevily zájem o garanci řeckých hranic. Na počátku 20. let se objevila myšlenka, že by se Řecko přidalo k Malé dohodě (návrh rumunského ministra zahraničí Take Ionescu), byla však brzy opuštěna, resp. vývoj jednání byl nastíněn v předešlé kapitole. Během krátkého období diktatury Theodora Pangalose se objevil návrh na uzavření jakési balkánské obdoby Locarnské smlouvy, ovšem návrh opět nenašel pochopení. Problematické byly zejména vztahy k Itálii, která si byla vědoma řecké bezbrannosti a mezinárodní izolace, a neváhala si klást nároky na území Albánie a severního Řecka. Roku 1923 došlo ke krátkému obsazení ostrova Kerkyra, které ukončila až konference velvyslanců v Paříži. Příznačné bylo, že v tomto incidentu nemohla na tlak Francie a VB zasáhnout Společnost národů, ačkoliv čs. ministr zahraničí Edvard Beneš na ni naléhal. Vztahy s Tureckem byly zatíženy nevyřešeným majetkovým odškodněním odsunutého obyvatelstva a

---

³⁹ Tamtéž, s. 396-402

různými interpretacemi konvence o výměně menšin, tyto problémy byly postupně vyřešeny až ke konci 20. let. Vztahy s Bulharskem se nesly v duchu hraničních sporů, které měla většinou na svědomí VMRO⁴⁰. V roce 1925 došlo k vyvrcholení sporů, kdy bylo několik pohraničních vesnic obsazeno řeckou armádou. K uklidnění vztahů došlo v roce 1927 po podpisu dohody o vyrovnání finančních závazků ohledně výměny obyvatelstva. Problém s dalším řeckým sousedem, Albánií, spočíval v otázce řecké menšiny v severním Epiru a albánské menšiny v Tsamurii. Posledním důležitým zahraničněpolitickým aktérem byla Jugoslávie (před 1929 Království SHS). Jugoslávie usilovala zejména o přístup k Egejskému moři skrze rozšíření svobodné zóny v přístavu v Soluni. Dalším sporným bodem byla správa železnice do Gevgelije. Jugoslávie se taktéž zasazovala o přehodnocení identity slovanského obyvatelstva Řecka, které mělo být považováno za Srby a ne Bulhary. Řecko jugoslávským požadavkům ohledně přístupu do soluňského přístavu vyhovělo roku 1925 za Pangalosovy diktatury, nicméně dohoda byla po pádu režimu roku 1926 vzápětí zrušena. K osobě generála Pangalose nalézáme osobní poznámku prezidenta Masaryka z roku 1927, který si zpětně poznamenal, že Pangalos jistě usiloval o Konstantinopol, doslova uvádí: „Pangalos chtěl opanovat Cařihrad a stát se césarem.“ „Paní Pangalosová dala si již udělat skvostné šperky a diadém.“ Na závěr prezident pro sebe přidává otázku, jestli o tomto plánu věděl Mussolini.⁴¹

V zájmu stabilizace a řešení italského problému podepsal Eleftherios Venizelos v září roku 1928 s Mussolinim pakt o přátelství a arbitráži. Zabránil však italskému plánu na vytvoření paktu tří (Itálie, Řecko, Turecko), kterým by došlo k obklíčení Jugoslávie. Obdobnou smlouvu o přátelství a arbitráži Venizelos uzavřel právě také s Jugoslávií, která vyhovovala více Řekům, nicméně tím byly tradiční vztahy obou zemí opět narovnány. Prezident Masaryk si v roce 1929, před plánovanou návštěvou Eleftheria Venizela v Praze nastínil ve svých poznámkách možný budoucí kladný poměr Řecka k Itálii, který odůvodňoval dvěma skutečnostmi. Jednak Řecko potřebovalo italskou pomoc v otázkách dluhů a jednak se také Itálie jevila jako vhodný poskytovatel financí k melioraci půdy apod.⁴² S Tureckem byl roku 1930 zavřen pakt o

---

⁴⁰ Vnitřní makedonská revoluční organizace byla nacionalistická formace působící v 19. a 20. století na území dnešní Severní Makedonie a Bulharska. Jejím základním cílem byl boj proti Turecku na územích osídlených bulharským etnikem a následně i vymezování se vůči prosrbským a prořeckým silám, které si území (zejména Makedonie) nárokovaly.

⁴¹ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-76/c, kart. R-519, Poznámky TGM o geografii, kultuře a politice Řecka 1927

⁴² *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-76/f, kart. R-519, Poznámky TGM k osobě Eleftheria Venizela 1929.

neutralitě a arbitráži, který znamenal konečné řešení majetkových otázek vyplývajících z lausannské smlouvy a z dohody o výměně obyvatelstva. Dále byl podepsán protokol o paritě válečného loďstva, obchodní, plavební a konzulární konvence.⁴³

Jak bylo nastíněno, v roce 1929 proběhla návštěva ministerského předsedy Eleftheria Venizela. Pozvání do Prahy bylo podle zprávy Venizelovi adresováno již v srpnu, toto pozvání však přijal s poznámkou, že nejspíše bude muset návštěva proběhnout později.⁴⁴ Návštěva byla skutečně odložena a Venizelos dorazil do Prahy 2. října téhož roku, kdy se vracel z Haagu a Ženevy. Řecký ministerský předseda dorazil v doprovodu své manželky, dále lady Grossfield, státního podtajemníka ministerského presidia Papadatose a osobního tajemníka Lambrosese. Na Wilsonově nádraží byl Venizelos uvítán předsedou čs. vlády František Udržal, ministr zahraničí Edvard Beneš, zplnomocnění ministři Baráček a Wellner, dále zástupce drah a samozřejmě představitelé řeckého velvyslanectví v Praze. Byl taktéž pozdraven hojným obecenstvem, které se shromáždilo k jeho příjezdu a vzápětí odjel do hotelu Esplanade, kde byl ubytován. Dopoledne proběhla v hotelu konference s čs. novináři, kde Venizelos vyjádřil svou víru v pokrok mírové myšlenky a odstranění válek. Také vyzdvihl, že poměr Řecka k Malé Dohodě a jejím státům je velice přátelský. Ve stejný den taktéž proběhla na Hradě večerní recepce pořádaná Edvardem Benešem.⁴⁵ Beneš ve svém přípitku vzpomněl navazování kontaktů v letech 1916-18 a zejména spolupráci na mezinárodní mírové konferenci, obecně vyjádřil hluboké přátelství obou států. Venizelos odpověděl ve stejném duchu, zejména si vážil spolupráce na dosažení ideálu míru a svobody, také zdůraznil svoje potěšení nad tím, že po letech mohl konečně navštívit ČSR a zejména prezidenta Masaryka a ministra Beneše. Druhý den návštěvy Venizelos vyrazil právě na návštěvu prezidenta Masaryka do Topolčianek.⁴⁶

---

⁴³ Tamtéž, s. 402-406

⁴⁴ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, kart. EBI-225, sign. R 354/1 Řecko 1929, telegram 539/29

⁴⁵ *Národní archiv*, Československá republika, roč. 250, č. 233, 1929, s. 4. Dostupné online: <http://www.digitalniknihovna.cz/nacr/view/uuid:c4192e0d-92aa-47b9-a2ea-d62a09b908b2?page=uuid:7b1336ad-00b4-11e8-93c3-001b21b897bf>

⁴⁶ *Národní archiv*, Československá republika, roč. 250, č. 234, 1929, s. 3. Dostupné online: <http://www.digitalniknihovna.cz/nacr/view/uuid:8f8d2416-1835-41de-8fc7-6e73c7e2d077?page=uuid:e50ba987-00b4-11e8-93c3-001b21b897bf>

Na prezidentově letním sídle proběhla společná večeře a společné hovory se všemi hosty, načež se Venizelos se svým doprovodem odebral na vlak do Budapešti.⁴⁷ Tím byla Venizelova návštěva ukončena. V Masarykově poznámkách nalézáme jen letmou a špatně čitelnou zprávu, zřejmě z krátkého rozhovoru s Venizelem v Topolčiankách. Uvádí, že Venizelos vyjádřil obavy z nedostatečnosti parlamentarismu a že prý Masaryk svou vírou všude posiluje parlamentarismus, a proto také Venizelos léta čekal na návštěvu Masaryka, aby mu to řekl.⁴⁸

3. Československo a Řecko v mezinárodních vztazích ve 30. letech

Milníkem ve vývoji mezinárodních vztahů byl již zmíněný krach na newyorské burze 24. října roku 1929. Následná ekonomická krize měla za následek zavedení politiky ekonomického protekcionismu v USA. V Evropě bylo reakcí hromadné devalvování měn pro podporu exportu, z toho důvodu byla uzavřena například i dohoda o celní unii mezi Německem a Rakouskem, která znamenala také jejich reálné sblížení. Do roku 1932 došlo k poklesu mezinárodního obchodu zhruba na 60 % stavu před rokem 1929. Výrazně agrární státy střední a jihovýchodní Evropy byly zasaženy právě v oblasti zemědělství, kdy došlo k pádu cen zemědělských produktů. V Československu měla krize silný dopad na zaměstnanost a tím pádem se stále více projevovala rostoucí sociální krize. V Německu měla krize svůj dopad v posílení komunistů a NSDAP od roku 1930. NSDAP už ve volbách ve stejném roce obdržela okolo 37 % hlasů, nicméně až v roce 1933 se Adolf Hitler stává kancléřem, poté co byl vyvíjen tlak na prezidenta Hindenburga. Německo na to po neúspěšné odzbrojovací konferenci v Ženevě roku 1932 opouští roku 1933 Společnost národů a zahajuje masivní zbrojní výrobu. Evropské velmoci nedisponovaly po krachu dostatečnými kapacitami, aby proti Německu jakkoliv zasáhly. Mussolini se snažil o začlenění Německa do svého velmocenského direktoria, nicméně vznik tzv. Paktu čtyř (VB, Francie, Německo, Itálie) zhatila Francie. Polsko na nové hrozby reagovalo nejdříve uzavřením paktu o neútočení v roce 1932 se SSSR a o dva roky později s Německem, reálně však takové smlouvy měly pramalý dopad.⁴⁹

---

⁴⁷ *Národní archiv*, Československá republika, roč. 250, č. 235, 1929, s. 6. Dostupné online:

<http://www.digitalniknihovna.cz/nacr/view/uuid:77c76cc9-b79b-4cff-8590-20a00366741a?page=uuid:4a1b65a3-00b5-11e8-93c3-001b21b897bf>

⁴⁸ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-76/f, kart. R-519, Poznámky TGM k osobě Eleftheria Venizela 1929.

⁴⁹ ŠAROCHOVÁ, Gabriela, 2006. *České země v evropských dějinách: Od roku 1918*. Litomyšl: Paseka, s. 63-90

Edvard Beneš musel také reagovat na nově vzniklou situaci. V celku očekávatelně se obrátil k Malé dohodě, konkrétně uvažoval o posílení spojení s balkánskými zeměmi podpisem Organizačního statutu Malé dohody. Cílem této dohody měla být koordinace zahraniční politiky, sjednocení výzbroje a prohloubení hospodářské spolupráce. Právě ekonomická výměna po krizi výrazně poklesla, zejména pro ČSR nebyly Jugoslávie a Rumunsko významnými ekonomickými partnery. Velmoci dále oscilovaly mezi různými řešení nastalé situace. Důležitým plánem pro oblast střední a jihovýchodní Evropy byl návrh francouzského ministra zahraničí Jeana Louise Barthou z roku 1934. Šlo o vytvoření protiněmecké aliance skrze spolupráci Francie, Polska, států Malé dohody a balkánských států a dále přizvat Sovětský svaz do mezinárodního systému. Jakési nové východní Locarno se však opět nekonalo, mezinárodní situace se značně proměnila. Pochopitelně na něj nemělo zájem Německo, nicméně ani Polsko nebylo z návrhu nadšené a balkánské státy byly nerozvážené. Důvodem pro tento stav byla značná ekonomická závislost na německé ekonomice, takovým příkladem může být Jugoslávie. Ta se po atentátu na krále Alexandra Karađorđeviče odklonila od Malé dohody a spíše pragmaticky hledala stabilitu v navázání vztahů s Německem a Itálií. Československo si tak chtělo zajistit alespoň nějakou garanci bezpečnosti skrze smlouvu se SSSR, která byla vázána na podmínku, že při napadení republiky, musí přijít na pomoc nejdříve Francie a až poté by se zapojil i Sovětský svaz.⁵⁰

Pokud hovoříme o budování systému bezpečnosti či v předešlém odstavci o pokusech o dohodě o vzájemném odzbrojování, nutno zmínit schůzi tzv. malého bureau v Londýně, v rámci vyjednávání o redukci a omezení zbraní z let 1932-1934 (tedy v rámci Ženevské konference), které se zúčastnili a vzájemně na ní spolupracovali zmíněný Nikolaos Politis a Edvard Beneš. Politis zastával na konferenci post místopředsedy a Beneš pozici hlavního zpravodaje. V záznamu ze schůze se lze dočíst o základních principech, které mělo bureau v úmyslu prezentovat na konferenci velmocí. Dva základní principy, které je nutné dodržet, aby se mohl uskutečnit zamýšlený plán odzbrojení přinesl britský ministr zahraničí John Simon. Prvním principem či podmínkou bylo, aby došlo k podstatnému a efektivnímu odzbrojení nejvíce ozbrojených velmocí, druhým pak uplatnění principu rovnosti v systému bezpečnosti, který by neměly uznat jen velmoci, ale i samotná odzbrojovací konference. Edvard Beneš na návrh reagoval souhlasně nicméně upozornil na nutnost jasně stanovit a zodpovědět následující otázky, tedy období, po jaké bude dohoda trvat, jak bude organizován progresivní plán odzbrojování, dále otázku efektivní stálé kontroly, a nakonec otázku povolených a zakázaných

---

⁵⁰ Tamtéž, s. 90-112

zbraní a otázku možnosti, aby nedošlo do opětovného vyzbrojování. Beneš tyto otázky považoval za stěžejní, aby konference vůbec mohla pokračovat v jednáních. Ministr Politis se taktéž vyjádřil souhlasně k britskému návrhu, nicméně ostatně i jako Beneš upozornil na nutnost reálného uskutečnění odzbrojovacích snah konference, neboť pokud by jednání ztroskotala a došlo by k opětovnému zbrojení, byla by to katastrofa z hlediska veřejného mínění. Zároveň také tlačil na zahájení první experimentální fáze odzbrojovacího plánu, aby se vytvořil obecný pocit bezpečnosti.⁵¹ Krátce uveďme také zprávu, kterou adresovala čs. politička a novinářka Františka Plamínková jménem Ženské národní rady v Praze ministru Benešovi. Rada vznesla požadavek, aby došlo k zavedení hospodářských a společenských sankcí, které by měly posloužit jakožto vhodné nástroje k udržení míru. Tento požadavek měl být přednesen na samotné odzbrojovací konferenci, která se konala roku 1934 a nebyl adresován jen ministru Benešovi, ale také předsedovi konference Hendersonovi a místopředsedovi Politisovi.⁵² V této oblasti lze také zmínit uskupení „Malá ženská dohoda“, které působilo v ČSR, nicméně mělo své protějšky i v Rumunsku, Řecku, Polsku či Království SHS. V tisku byla označována jako sestra politické Malé dohody, hlavním cílem této organizace bylo, aby se všem ženám ve státech Malé dohody, Řecku a Polsku dostalo stejného volebního práva, jaké mají ženy v Československu. Malá ženská dohoda taktéž pořádala své vlastní konference, pokaždé v jiném ze zúčastněných států. Výsledkem vzájemných styků mohly být ale například i nabídky stipendia pro mladé dívky, jako nabídla rumunská kněžna Alexandra Cantacuzéne (stipendium pro studium rumunského jazyka).⁵³

Vrátíme-li se zpět k linii výkladu o mezinárodní politice, připomeňme, že byly zmíněny odzbrojovací snahy a pokusy o budování obranných spojení vůči revizionistickým státům. Ze strany velmoci jakou byla Velká Británie byla postupně nastolena tzv. politika appeasementu, která spočívala v předpokladu, že Německo svým konáním jen odčiní křivdy způsobené Pařížskou mírovou konferencí a vezme si vlastně jen to, co mu právem náleží. V roce 1936 dochází k remilitarizaci Porýní, načež Francie reagovala silně defenzivní pozicí (stažením se za Maginotovu linii). Itálie v roce 1935 zahájila útok na Habeš. Společnost národů přijala za tento čin proti Itálii příslušné sankce, ovšem ty měly malý reálný dopad, jelikož nebyly úplně do důsledku dodržovány.

---

⁵¹ *Masarykův ústav a archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R216/2, kart. EBI-124, Odzbrojovací konference 1934, *Négociations relatives à la réduction et à la limitation des armements*

⁵² ŠAROCHOVÁ, s. 90-112

⁵³ *Národní archiv*, Československá republika, roč. 248, č. 217, 1927, s. 3.

V samotné ČSR ve volbách roku 1935 vyhrála Sudetoněmecká strana, což jasně vypovídalo o reálné situaci ve státě. Ve stejném roce odstoupil ze zdravotních důvodů prezident Masaryk a byl hrazen Edvardem Benešem, který obdržel silnou politickou podporu napříč spektrem (čeští i němečtí agráři, HSLS i komunisté). V roce 1936 přišla už nezvládnutelná reorganizace armády a budování obranného systému republiky.⁵⁴

3.1. Integrační iniciativy na Balkáně ve 30. letech

Na počátku 30. let se Venizelos v oblasti zahraniční politiky nevzdával myšlenky na vytvoření jednotného státu na území Balkánu. V roce 1930 byla v Athénách zorganizována neoficiální Balkánská konference, za účasti řady významných představitelů (nejen politických) z regionu. Závěrem konference bylo doporučení, aby docházelo k postupné silnějšímu sblížení národů na Balkáně, výhledově byly stanoveny další tři balkánské konference mezi lety 1931-1933.⁵⁵ Zvláštním statutem byla konference přetvořena v organizaci stálého charakteru. Druhá balkánská konference se konala roku 1931 v Istanbulu a Ankaře. Jednotlivé oblasti projednávané na konferenci byly rozděleny do šesti pracovních skupin (komisí), z nichž lze jmenovat například komisi pro politickou spolupráci, komisi pro intelektuální spolupráci, pro hospodářskou spolupráci apod. Nejvýznamnější byl zřejmě návrh řecké delegace o vytvoření Balkánského paktu, který měl za cíl eliminaci vzniku nového válečného konfliktu mezi státy regionu.

Třetí balkánská konference se odehrála v Bukurešti v říjnu roku 1932. Významným výsledkem konference bylo vypracování konkrétního návrhu na vytvoření Balkánského paktu. Bulharsko jako jediné s návrhem nesouhlasilo, a to z důvodu neřešení problémů menšin, respektive nedořešení hraničních problémů a územních nároků revizionistických států, ke kterým se Bulharsko řadilo. Z důvodu nesouhlasu tak načas také suspendovalo své členství na konferencích. Dále byly přijaty konvence na podporu intelektuálního sblížení, konkrétně v podobě překládání literatury, vytvoření jednotných učebnic historie apod. Čtvrtá balkánská konference byla zorganizována v Soluni roku 1933. Jejím nejvýznamnějším výstupem byl návrh regionální hospodářské dohody a plán na stavbu společné (zejména železniční) infrastruktury. Konference opět ukázala neshody mezi zúčastněnými státy. Tyto neshody se vzápětí ukázaly v jasném světle, poté co byl vytvořen Balkánský pakt, čítající Jugoslávii, Řecko, Rumunsko a Turecko, ale Bulharsko a Albánie ho odmítly podepsat. Tím se objevila

---

⁵⁴ Tamtéž, s. 86-91

⁵⁵ HRADEČNÝ, Pavel a kol., 1998. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 406-407

jasná štěpná linie mezi jednotlivými balkánskými státy a reálná integrace všech těchto států se stále více stávala spíše snem. Plánovaná pátá konference se již ani neuskutečnila, jelikož Turecko uvedlo, že již dosáhlo svých cílů vytvořením Balkánského paktu a Jugoslávie se odmítla účastnit, neboť již neměla zájem na opětovném řešení problémů menšin. Balkánská konference tak tímto přestala existovat.⁵⁶

V souvislosti s integračními snahami na Balkáně je možné pro zajímavost uvést pár informací ze soukromých zápisků prezidenta Masaryka, který očividně také promýšlel svou vizi jednotného Balkánu. Z kusých zápisků lze vyvodit, že Masaryk promýšlel Balkánskou federaci, ve které by bylo přítomno i Turecko, s otazníkem je však zapsáno Rumunsko. První přínos federace viděl Masaryk pro Srbsko (zřejmě tím myslí celé Království SHS), které by ve federaci mohlo disponovat přístavem v Soluni a v Albánii (Drač), navíc by v jednom státě nalezlo Cařihrad. Dále se zamýšlel nad vztahy Řecka a Turecka (ve stavu roku 1927), kdy uvádí, že se někteří Řekové, kteří uprchli roku 1922 z Turecka, vracejí, a navíc by prý Turecko bylo výhodným hospodářským partnerem Řecka. Turecko bylo prý navíc vůči Řekům v té době mimořádně nakloněno a chtěli, aby se Řekové vraceli. Dále si Masaryk poznamenal, že mu tehdejší řecký ministr zahraničí Andreas Michalakopoulos soukromě sdělil, že by byl zastáncem Balkánské federace v duchu hesla *Balkán Balkánu*. Zároveň si ale Masaryk poznamenal, že Michalakopoulos sdělil italskému vyslanci, že je vděčný za italskou přítomnost na Balkáně namířenou proti Srbům a že by se v případné válce i přidal na stranu Itálie.⁵⁷

Ve 30. letech se také objevovaly dohady o údajném plánu Malé dohody se postupně co nejvíce sblížit s balkánskými státy či s případnou Balkánskou federací či Balkánským paktem a vytvořit tak jedno rozsáhlé uskupení. Hovoří o tom důvěrná zpráva zaslaná československým zastupitelstvím v Athénách roku 1933. Zpráva podává informace o reakcích řeckého tisku na právě proběhlou konferenci Malé dohody, která se týkala zejména napjaté situace mezi Rakouskem a Německem. Tato konference údajně vzbudila větší rozruch v řeckém tisku, než bylo obvyklé, proto byla Praha o situaci informována. Deník Kathimerini prý uvedl, že styky států Malé dohody jsou přímo závislé na Francii a že pod její kuratelou postupně vzniká slovanská hegemonie od Baltu až po Černé moře a Jadran. Dále také uvádí, že Malá dohoda trvá na dodržování mezinárodních smluv a odmítá jakékoliv revizionistické snahy, v této

---

⁵⁶ LOPANDIĆ, Duško a Jasminka KRONJA, 2010. *Regionalne inicijative i multilateralna saradnja na Balkanu*. 2. Bělehrad: Evropski pokret Srbija., s. 35-39

⁵⁷ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-76/c, kart. R-519, Poznámky TGM o geografii, kultuře a politice Řecka 1927

souvislosti je tak zdůrazněn zdrženlivý postoj dohody vůči Itálii.⁵⁸ Právě poměr k Itálii představoval zásadní rozchod ve stanoviscích Řecka a Malé dohody. Zprávy z dubna 1933 uvádí stanoviska řeckého ministerského předsedy Panagise Tsaldarise k zahraničně-politickým otázkám. Jeho postoj se jeví jako značně dvojaký (jak ostatně zhodnotil i odesílatel telegramu, vyslanec Baráček-Jacquier), uvedl, že Řecko není ani na straně států, které požadují revizi mírových smluv, ani na straně těch, kteří proti revizionismu bojují (Malá dohoda), ale že se Řecko zasazuje za zachování statu quo, ale opět jedním dechem dodal, že smlouvy nejsou věčné. Řecko se také nechtělo protivit Mussoliniho návrhu na vytvoření tzv. Paktu čtyř, a tak i v této otázce zůstalo nerozhodné.⁵⁹

Pokud jsme hovořili o reakcích řeckého tisku a řeckých politických kruhů na konferenci Malé dohody, nutno zmínit i reakce na následná setkání států MD. V září roce 1933 se konala tzv. Sinajská konference (Rumunsko) Malé dohody, která byla spojena s oslavou rumunské dynastie. V řeckém tisku se opět objevovaly pochybnosti o možnosti spojení Malé a Balkánské dohody, jelikož MD je exponentem Francie, a Velká Británie a Itálie by na sbližování dvou dohod a šíření francouzského vlivu nepohlížely příznivě. Tak by prý ani zdaleka nebyla myšlenka Balkánské unie prokázána dobrá služba. Alexandros Papanastasiou (bývalý řecký předseda vlády a ministr zahraniční, v té době již pouze poslanec) se vyjádřil, že součástí Balkánské dohody rozhodně nemohou být Jugoslávie a Rumunsko, jelikož tyto státy nemohou sladit svou zahraniční politiku zároveň s Československem v rámci Malé dohody a zároveň v rámci Balkánské dohody s dalšími státy regionu, navíc tyto dvě aliance nemají ani shodné cíle ani ekonomické zájmy. V rozšíření Malé dohody jen viděl rozšiřování vlivu jistých velmocí, které se obávají, aby Balkánská dohoda neúměrně nefavorizovala zájmy československého průmyslu na úkor jejich. Následně s Papanastasiem hovořil i zástupce čs. velvyslanectví Dr. Víšek, který mu sdělil, že by rozhodně ČSR nebyla schopna zásobovat celý Balkán svými průmyslovými výrobky, a že by stejně jedním dechem balkánské státy požadovaly přístup k dovozu zemědělských produktů do Československa, což by pochopitelně v takovém objemu nebylo možné. Papanastasiou na to uvedl, že jeho postoj není ani při nejmenším osobní, nicméně vyvěrá z obav, které způsobila účast dvou monarchů (rumunský

---

⁵⁸ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, kart. EBI-225, sign. R 354/5 Řecko 1933, spis 1424/33.

⁵⁹ Tamtéž, telegram 807/33

král Carol II. a jugoslávský král Alexandr Karađorđević) na poslední konferenci MD a to zejména v souvislosti s probíhajícími balkánskými konferencemi.⁶⁰

Řecký tisk pak také horlivě reagoval na konference hlav států Malé dohody, která se konala roku 1936 v Bukurešti. Ta reagovala zejména na události v Itálii a na možnou italskou podporu ve věci restaurace Habsburků, dalším bodem pak byl stálý problém tlaku na revizi mírových smluv. K překvapení veškerý řecký tisk, jak venizelistický, tak opoziční hovořil o síle a jednotě Malé dohody a nutnosti proběhlé schůzky. Zároveň se tisk obecně vyjádřil, že společné úsilí Malé a Balkánské dohody v oblasti zachování mírových smluv je společným cílem a v tomto ohledu by měly obě aliance spolupracovat. Čs. vyslanec Pallier se poté setkal osobně s ministerským předsedou Metaxasem, který mu sdělil, že schůzka rozhodně utužila vztahy mezi zeměmi MD, gen. Ředitel Mavroudis se vyjádřil, že celý význam schůze trochu přeceňuje, nicméně Pallier dodává, že je to spíše tím, že řecké straně chybí zprávy z rumunského zastupitelského úřadu.⁶¹

3.2. Politický a hospodářský vývoj v Řecku ve 30. letech

Hospodářská krize počátku 30. let znatelně postihla taktéž Řecko. Zejména v oblasti zahraničního obchodu, kdy byl řecký export postaven de facto pouze na luxusnějším zboží (hrozinky), které kvůli krizi nenacházelo odbytí. Krize se projevila na poklesu popularity liberálů a Venizelose, kteří nebyli schopni čelit hospodářskému úpadku ani prohlubující se sociální krizi. Ve volbách roku 1933 zvítězila tzv. Sjednocená opozice (antivenizelistické strany) v čele s lídrem Lidové strany Panagisem Tsaldarisem. Ten po krátkém intermezzu pokusu o puč generála Plastirase zasedl v čele vlády. Tsaldaris vedl smířlivou politiku vůči venizelistům, ovšem byl na něj vyvíjen tlak ze strany pravicových extremistů, Strany svobodomyšlných a Národně-radikální strany, a jejich lídrů Ioannise Metaxase a Georgia Kondylise. Slabý a konzervativci ovlivňovaný prezident Alexandros Zaimis neměl na situaci velký vliv, a zůstal v čele státu i po roce 1934, kdy byl znovu zvolen.

Tsaldarisova vláda byla v oblasti zahraniční politiky v jednáních s ostatními balkánskými státy, kdy 9. února 1934 došlo v Athénách k podpisu smlouvy o ustavení Balkánské dohody, jejímiž členy byly právě Řecko, poté Jugoslávie, Turecko a Rumunsko. Podle tajného dodatku k dohodě se členské země zavazovaly ke vzájemné pomoci v případě

---

⁶⁰ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, kart. EBI-225, sign. R 354/5 Řecko 1933, spis 1494/33

⁶¹ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R-354/8 Řecko 1936, kart. EBI-225, spis 1238/36

napadení nečlenským balkánským státem, i kdyby byl takový stát podporovaný některou z velmocí. Opoziční venizelistický blok tento krok kritizoval z pozice zastávání spíše bilaterálních dohod a také kritizoval možný konflikt s Itálií, která by pravděpodobně podpořila útočící Albánii, která nebyla členem dohody.⁶²

Následující rok vnitropolitická situace v Řecku dále eskalovala. Pod strachem z přílišné moci krajní pravice se liberální a venizelistické kruhy pokusily o puč, nicméně neúspěšně. V reakci na to pak Venizelos odjíždí do exilu a liberálové bojkotují volby roku 1935. Nová Tsaldarisova vláda vzešlá z voleb byla již zcela ve vleku pravicových extremistů. Kondylis prosadil v parlamentu zrušení republikánského zřízení a restauraci monarchie. Nové státní zřízení bylo schváleno v referendu, které proběhlo za podivných okolností s výsledky, které nemohly být založeny na úplně reálné vůli voličů (97,9 % se vyslovilo pro monarchii). V listopadu 1935 se tak na trůn z exilu vrací král Jiří II. Ten jmenoval dočasný umírněný kabinet antivenizelisty Konstantina Demertzise. V nadcházejících volbách roku 1936 zvítězil přesvědčivě Svaz liberálů, nicméně celkově pravicové strany obsadily více mandátů. Po neúspěšné snaze vytvoření liberální vlády pod vedením nového lídra liberálů Themistokla Sofulise (Venizelos zemřel v Paříži ve stejném roce) a po smrti Demertzise přistoupil král v dubnu na jmenování Ioannise Metaxase ministerským předsedou. Ten byl k obecnému překvapení schválen ve funkci i drtivou většinou poslanců (241 hlasů ku 16) a otevřela se mu tak cesta k uskutečnění jeho plánu na zrušení parlamentní demokracie. Metaxas pod zveličováním hrozeb ze strany komunistů a venizelistů přesvědčil krále, že je nutné provést změnu režimu. 4. srpna tak byly vydány dva dekrety, které suspendovaly některé ústavou garantované občanské svobody a rozpouštěly parlament, bez vypsání nových voleb. Následně byl vyhlášen nouzový stav, který umožnil utužení cenzury a zahájení očistné kampaně proti vykonstruovaným nepřátelům nového režimu, což byli komunisté a stoupenci parlamentarismu. Metaxas oficiálně nebyl jen ministerským předsedou, ale taktéž stál v čele vojenských ministerstev a ministerstva zahraničí.⁶³

Závěrem ještě učinme krátkou poznámku k hospodářským záměrům Řecka v polovině 30. let. V roce 1935 se v rámci své nástupní návštěvy vyslanec Pallier setkal s řeckým ministrem zahraničí Theotokosem, který mu potvrdil přátelské vztahy Řecka a ČSR. V oblasti hospodářské nicméně Pallier uvádí následující. Řecko se účastnilo protiitalských sankcí zavedených po útoku na Habeš. Pallier se ve zprávě domnívá, že Řecko se sankcí účastnilo s tou ambicí, že by postupně mohlo vytlačit Itálii z jistých oblastí trhu a obsadit tyto oblasti

---

⁶² Dějiny Řecka, s. 408-411

⁶³ Tamtéž, s. 412-416

svými produkty (jednalo se zejména o olej, víno, kalafunu či pomeranče). Theotokos prý také sdělil, že takové tažení (Habeš) nemá smyslu, pokud je centrum tak vzdálené od samotné vojenské akce, a že prý sami Řekové s tím mají svou zkušenost (maloasijské tažení).⁶⁴

4. Vývoj vzájemných hospodářských vztahů ČSR a Řecké republiky a důležité smlouvy

Obecně lze říct, že se vzájemné bilaterální vztahy, zejména z pohledu ČSR, soustředily na obchodní záležitosti. V dubnu roku 1922 byl Karel Mečír jmenován vyslancem v Athénách a ihned o dva měsíce později přichází zpráva z Prahy hovořící o nutnosti uzavření hospodářské smlouvy, na kterou silně tlačili zástupci čs. průmyslu. Jednalo se zejména o textil a konfekci, na které se vztahovalo vysoké clo, bylo tak nutné dohodnout příznivější tarify.⁶⁵ V srpnu přichází z Prahy další zpráva, která opět sděluje enormní tlak ze strany čs. průmyslu na urychlené uzavření obchodní dohody, ministerstvo do Athén sdělilo, že tak má být učiněno i za cenu nutných kompenzací řecké straně. Konkrétně se jednalo o dohodnutí modu vivendi v podobě nižších tarifů na cukr, fezy, sklo, plechové nádoby a porcelán.⁶⁶

10. prosince byl do Prahy zaslán návrh provizorní obchodní smlouvy. Ta se týkala zejména vyrovnání vzájemných celních tarifů a výhod, ČSR se také zavázala k nákupu tabáku, Řecko dokonce získalo právo přednostního výkupu. Tato část dohody se vztahovala a tabák ze Starého Řecka a z ostrovů (Samos), v případě tabáku z nových území mělo dojít ke srovnání s nabídkami ostatních států a podle toho rozhodnuto.⁶⁷ Oficiální prozatímní obchodní dohoda byla sice dohodnuta již v lednu roku 1923, nicméně její oficiální přijetí a publikace ve sbírce zákonů došlo až v prosinci téhož roku. Ve smlouvě bylo zaneseno, že byla pro ČSR zrušena veškerá omezení dovozu, co se týče čs. výrobků. Tabáková režie byla do smlouvy zanesena tak, jak bylo již výše popsáno. Výměnou za to řecká vláda umožnila, aby se čs. firmy mohly volně účastnit soutěže na objednávky luxusních hracích karet a zápalek, stejně jako firmy jiných států. Dále mohli řečtí obchodníci s tabákem svobodně nakupovat cigaretové papíry v ČSR za podmínek jako v jiných zemích, a zatřetí, pokud by byl do Řecka povolen dovoz alkoholu, bude čs. dovozcům poskytnut stejný režim jako v případě jiných zemí. V příloze jsou pak uvedeny druhy zboží dovážené do ČSR, např. sušené řísky, olivový olej, různé druhy vín a Vermuth, a do Řecka, například mramor, dlaždice, telegrafní dráty, zrcadla, polobotky, klobouky atd.

---

⁶⁴ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R-354/7 Řecko 1935, kart. EBI-225, spis 806/35

⁶⁵ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 634/22

⁶⁶ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 902/22

⁶⁷ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 1728/22

Výčet zboží dováženého do Řecka značně převyšuje objem řecké dovozu do ČSR. Smlouva měla platnost šest měsíců, nicméně byla automaticky prodlužována, pokud nebylo nutných změn.⁶⁸

K vypovězení zmíněné smlouvy mělo dojít po změně státní formy v Řecku (prohlášení republiky), konkrétně 10. září 1924.⁶⁹ V listopadu téhož roku byl do Athén adresován telegram Jana Masaryka, aby zastupitelství nabídlo řec. zamini dodávku zbraní z české zbrojovky Brno.⁷⁰ Původní provizorní smlouva však byla nakonec dohodou prodloužena do 1. března 1925.⁷¹ Následně telegram z února 1925 oznamuje, že smlouva byla řeckou stranou prodloužena do 1. června téhož roku.⁷² Další zprávy o vyjednávání v období před plánovaným vypršením platnosti smlouvy hovoří o tom, že integrální nejvyšší výhody pro čs. dovoz budou zachovány i v další smlouvě, pokud se ČSR zaváže k dovozu korintek, resp. k navýšení kontingentu. Čs. strana se k tomu postavila kladně, tedy stanovisko bylo takové, že i přes větší finanční náročnost by taková dohoda byla stále pro ČSR výhodná.^{73,74} Nová dohoda byla podle zprávy čs. stranou schválena 16. dubna 1925 a 23. dubna vstoupila v platnost.⁷⁵

30. března roku 1929 byla ve sbírce zákonů publikována dohoda uzavřena mezi oběma státy „o vzájemné právní ochraně a právní pomoci ve věcech občanských a obchodních, jakož i ve věcech pozůstalostních.“ Jednalo se o úmluvu, kterou podle úvodní klauzule sjednali mezi sebou hlavy státu obou zemí. Základem úmluvy byl článek 1 o stejném nakládání, což znamenalo, že příslušníci každé ze smluvních stran budou požívat na území druhé strany stejných práv jako vlastní příslušníci v oblasti zákonné a soudní ochrany osob a majetku. Ohledně zmíněných záležitostí pozůstalostních byl uzavřen článek 16, který stanovuje, že dědická práva, ať se týkají movitého či nemovitého majetku, se řídí zákony stát, jehož byl zůstavitel v době smrti příslušníkem. Na tuto úmluvu navazuje úmluva o uznání a výkonu

---

⁶⁸ *Prozatímní obchodní dohoda mezi republikou Československou a Řeckem ze dne 10. ledna 1923*, Sbírká zákonů a nařízení státu československého 1923, č. 115, Praha, Dostupné online: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:9e7fa0f0-9372-11e9-8812-5ef3fc9bb22f?page=uuid:a2e7d7e0-9384-11e9-bc42-5ef3fc9ae867>

⁶⁹ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 886/24

⁷⁰ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 1028/24

⁷¹ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 1118/24

⁷² *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 190/25

⁷³ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 272/25

⁷⁴ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 1294/25

⁷⁵ *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 431/25

soudních rozhodnutí. Podle článku 2 dohody, bylo umožněno, aby soudní rozhodnutí vydaná v jednom ze smluvních států byla uznána ve druhém státě, za určitých podmínek. Těmi byly zejména dvě, první požadovala, aby předpisy o mezinárodní soudní příslušnosti nevylučovaly druhý stát z participace na rozhodování a druhá, že uznání rozhodnutí soudu v jednom státě, se nebude přičítat veřejnému pořádku či zásadám veřejného práva státu druhého. Balík dohod uzavírá třetí dohoda, konkrétně o vydávání zločinců a právní pomoci ve věcech trestních. Základem této smlouvy je podle článku 1 závazek, že si strany navzájem na požádání vydají osoby, které pobývají na území jednoho státu a zároveň jsou stíhány či odsouzeny soudy strany druhé, vydání se nevztahuje pouze na případ, pokud by byla žádost založena na trestném činu politickém.⁷⁶

Prozatímní obchodní dohoda z roku 1925 platila celých 7 let, kdy byla 9. srpna roku 1932 vyhláškou čs. ministra zahraničí vypovězena. V období po vypuknutí velké hospodářské krize tak byla dohodnuta nová obchodní smlouva sjednaná v Athénách, která byla přijata 30. července téhož roku. Článek 1 smlouvy potvrzuje opět doložku o nejvyšších výhodách co se týká celních sazeb. Smlouva je velice skoupá, obsahuje jen pět článků, z nichž pouze článek 4 uvádí konkrétnější informace o nastavení obchodních styků. Jednalo se pouze o stanovení sazeb na dovoz vína z určitých oblastí Řecka, a stanovení jiné sazby pro vína sudová a lahvovaná.⁷⁷

Počátek třicátých let značí v ekonomických vztazích jednoznačně postupné úspěšné zotavování a narovnávání obchodu po krizových letech. Ze srovnání celkového objemu čs. Dovozy do Řecka mezi druhými čtvrtletími let 1933 a 1934 došlo téměř ke 100% nárůstu.

---

⁷⁶ *Úmluva mezi republikou Československou a republikou Řeckou o vzájemné právní ochraně a právní pomoci ve věcech občanských a obchodních, jakož i ve věcech pozůstalostních, Úmluva mezi republikou Československou a republikou Řeckou o uznání a výkonu soudních rozhodnutí, Úmluva o vydávání zločinců a právní pomoci ve věcech trestních mezi republikou Československou a republikou Řeckou*, Sbírka zákonů 1929, Praha, Dostupné online:

<http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:9ced7950-bd21-11e9-aa95-5ef3fc9ae867?page=uuid:1f6670a0-bd3e-11e9-b44e-5ef3fc9bb22f&fulltext=řeckem>

⁷⁷ *Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 9. srpna 1932 o výpovědi československo-řecké prozatímní obchodní dohody ze dne 8. dubna 1925., Vládní vyhláška ze dne 9. srpna 1932, kterou se uvádí v prozatímní platnost s účinností od 12. srpna 1932 prozatímní obchodní dohoda mezi republikou Československou a republikou Řeckou, sjednaná dne 30. července 1932 v Athénách.*, Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1932, číslo 46, Praha. Dostupné online:

<https://ndk.cz/view/uuid:fe0e68c0-884c-11e9-8834-5ef3fc9bb22f?page=uuid:6845bbb0-8881-11e9-b844-5ef3fc9ae867>

Hlavním vývozním artiklem ČSR byl jednoznačně cukr, který tvoří největší podíl na čs. vývozu do Řecka, dále se jednalo o textilie, kovoprůmysl a papír. Nicméně autor zprávy, chargé d'affaires Dr. Víšek, hodnotí situaci sice jako kladně se vyvíjející, nicméně stav jako nedostatečný s ohledem na skutečnost, že čs. strana devalvovala korunu za účelem stimulace exportu. Zároveň ale dodal, že zájem čs. zboží na řeckém trhu vzrostl a že konkurenceschopnost čs. zboží vzrůstá a vývozci toho mohou jen využít. Dalším bodem v ekonomických vztazích byla otázka clearingů, která byla v řešení celá 30. léta, kdy čs. strana stále vymáhala nesplacené dluhy od řecké strany.⁷⁸ V dalším čtvrtletí se dostavily očekávané výsledky devalvace čs. koruny, značně se totiž zvýšil podíl vývozu průmyslových výrobků do Řecka. V otázkách zmíněného clearingů došlo k vytvoření speciální clearingového účtu, za účelem vypořádání v oblasti „cukerně-tabáční kompenzace“.⁷⁹

V roce 1935 byla v Athénách podepsána nová clearingová dohoda, která měla za cíl zavést opět rovnováhu do obchodních a platebních styků ČSR a Řecka. Dohoda skýtala dva konkrétní hlavní body, na řecké straně to byl závazek k dovozu 35 tisíc tun cukru, na který si čs. strana mohla uvalit 15% navýšení ceny oproti světovým cenám cukru. Na čs. straně se pak jednalo o závazek nákupu zhruba 1,1 milionu kg tabáku, který měl být zaplacen ihned ve stejném roce.⁸⁰

Další vývoj událostí nastiňuje souhrnná zpráva z athénské zastupitelského úřadu z května 1936. V oblasti ekonomické zpráva mírně znepokojivě konstatuje snižování objemu řeckých zlatých rezerv a deviz, které byly postupně využívány na nákup nezbytných potravin. Dále se uvádí, že nadále platí dohoda z července roku 1932, podle které si obě strany udělily nejvyšší výhody v oblasti importu a exportu, a zároveň se v tomto ohledu čs. strana zavázala k výkupu zmíněných 1,1 milionu kg tabáku za stanovenou cenu 44 milionů Kčs. Čs. zástupci v Athénách se podle zprávy, očividně podle instrukcí z Prahy, pokusili o vyjednat nižší výkupní cenu. Tento pokus spočíval v odlišné interpretaci zmíněné části smlouvy, konkrétně ve smyslu, že závazný je pouze objem tabáku určeného k výkupu, ne už ovšem jeho cena. Proti tomu se řecká strana důrazně ohradila a podle zprávy pohrozila, že dohoda z roku 1932 nebude prodloužena a že jen sporadicky povolí čs. importy do Řecka. Zastupitelský úřad v Athénách upozorňoval na nesporný fakt, že tabák za uvedené čtvrtletí představoval naprostou většinu

---

⁷⁸ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R-354/6 Řecko 1934, kart. EBI-225, spis 759/34.

⁷⁹ Tamtéž, spis 1005/34

⁸⁰ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R-354/7 Řecko 1935, kart. EBI-225, spis 698/35

řeckého vývozu do ČSR, a kdyby čs. zůstalo pouze u dovozu zboží mimo tabák, jeho objem a hodnota by byly podstatně nižší, než jak bylo údajně potřeba jako základ pro vyjednávání s řeckou stranou.⁸¹

Další souhrnná zpráva přichází v listopadu téhož roku, tedy již po nástupu Ioannise Metaxase do úřadu ministerského předsedy. Ze zprávy vyplývá, že původní prozatímní dohoda z roku 1932 mezi ČSR a Řeckem byla skutečně na několik měsíců vypovězena. Uvádí se, že čs. vývoz velice utrpěl neupravenými mezistátními vztahy v oblasti obchodu a celou situaci ještě stěžovala restriktivní opatření řecké strany. Paradoxně se ale hodnota čs. vývozu do Řecka zvýšila o 2 miliony korun, nicméně to nebylo dáno růstem objemu zboží, ale dodávkou dvou letadel společnosti Avia. Nicméně řecká strana projevovala zájem na uzavření nové dohody, již 19. září přijela na pozvání čs. delegace do Athén a přesně o měsíc později byla dohoda podepsána. Zároveň zpráva dodává, že veškeré staré pohledávky vůči Řecku jsou již vyřízeny nebo jsou už promlčeny.⁸² Československá národní banka spolu s ministerstvem financí na dohodu reagovali úpravou platebních styků mezi oběma státy. Konkrétně se jednalo opatření k vyřízení vzájemných pohledávek, což se týkalo zejména zřízení speciálního řeckého účtu u Československé národní banky, jednalo o clearingový účet, který byl určen k vyplácení pohledávek za dovoz čs. cukru do Řecka. Zároveň prostřednictvím zvláštního účtu Řecké banky u Národní banky československé měly být vyřízeny řecké pohledávky za dovoz tabáku.⁸³

Nad rámec období stanoveného prací ještě krátce zmiňme uzavření dodatku k dohodě z července 1932, která opět vstoupila v platnost v upraveném znění. Ve sbírce zákonů byla publikována korespondence čs. vyslance Václava Palliera a řeckého státního podtajemníka zahraničních věcí Nikolaose Mavroudise. Pallier Mavroudisovi adresoval dodatkový článek k původní dohodě z roku 1932, který upravoval již opakovanou doložku o nejvyšších výhodách. Konkrétně článek stanovoval, že se doložka nevztahuje na „práva a výsady, které by byly v budoucnosti poskytnuty některou ze smluvních stran třetím státům ve vícestranných úmlouvách, na nichž by druhá strana nebyla zúčastněna, jestliže tato práva nebo výsady byly

---

⁸¹ *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R-354/8 Řecko 1936, kart. EBI-225, spis 1149/36

⁸² *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R-354/8 Řecko 1936, kart. EBI-225, spis 2222/36

⁸³ *Vyhláška ministra financí ze dne 4. listopadu 1936, kterou se uveřejňuje opatření Národní banky Československé o úpravě platebního styku mezi Československem a Řeckem.*, Sbírká zákonů a nařízení státu československého 1936, číslo 79, Praha. Dostupné online: <https://ndk.cz/view/uuid:885c6770-8df2-11e9-98f4-005056827e51?page=uuid:fc2b5200-8e0c-11e9-98f4-005056827e51>

sjednány ve vícestranných úmluvách obecné platnosti, sjednaných pod záštitou Společnosti národů, jí zaznamenaných a přístupných všem státům a jsou-li sjednány jen v těchto úmluvách a jestliže účast na nich zajišťuje druhé straně nové výhody...’ Mavroudis vzápětí jménem řecké strany tento upravující článek přijal.⁸⁴

---

⁸⁴ *Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 29. ledna 1938, kterou se k vládní vyhlášce ze dne 1. října 1937, č.15 Sb. z. a n. z roku 1938, vyhláší znění dodatkové dohody, sjednané výměnou not ze dne 23. června a 2. července 1937, k prozatímní obchodní dohodě mezi republikou Československou a královstvím Řeckým ze dne 30. července 1932., Sbíрка zákonů a nařízení státu československého 1938, č. 6, Praha. Dostupné online: <https://ndk.cz/view/uuid:c90c75a0-86cf-11e9-8834-5ef3fc9bb22f?page=uuid:905d4850-871b-11e9-b844-5ef3fc9ae867>*

Závěr

Tématem práce byla analýza politických a ekonomických vztahů mezi Československem a Řeckem v období mezi lety 1918 a 1936. V rámci analýzy politických vztahů bylo z dostupných zdrojů zjištěno, že spolupráce na Pařížské mírové konferenci v letech 1919-1920 skutečně předurčila budoucí vztahy obou států. Lze takto usuzovat zejména na základě několikerého potvrzení linie společného úsilí budování nového mezinárodního systému v rámci smluv dojednaných v Paříži, tato potvrzení, jak bylo uvedeno, pronesl jednak ministr zahraniční Nikolaos Politis, ale i ministerský předseda Eleftherios Venizelos při své návštěvě ČSR v roce 1929. Tato spolupráce se opět potvrdila při společném postupu ministrů Politise a Beneše při přípravách mezinárodní odzbrojovací konference v roce 1934. Vyplývá z toho pochopitelně fakt, že oba státy v tomto sdílely společné zájmy, neboť oba byly ohrožovány revizionismem ve válce poražených států (ČSR – Německo, Polsko, Maďarsko, Řecko – Bulharsko), tudíž je věcí logiky, že se bilaterální spolupráce ubírala společným směrem. To se týká i čs. postoje ve východní otázce, kdy se Praha původně klonila spíše k možnosti řeckého záboru Konstantinopole, než aby tato část Malé Asie připadla Turecku.

V rámci vztahů byly taktéž nastíněny vztahy mezi Malou dohodou a balkánskými státy, či později Balkánským paktem. Zde bylo zjištěno, že k plánům velké aliance, která by čítala všechny státy obou jmenovaných dohod, dojít nejspíše nemělo, ačkoliv zejména řecký tisk nad touto možností často vyjadřoval obavy. Tato možnost nejspíše byla na místě jen v období bezprostředně po válce, kdy se i uvažovalo o Řecku a Polsku jako o možných členských zemích Malé dohody, jak bylo uvedeno. O samotných federálních či podobných útvarech čistě balkánských však často uvažoval i sám prezident Masaryk, jak vyplývá z letmých zápisků. Tyto snahy se pak ve 30. letech pokusily o integraci v rámci balkánských konferencí, nicméně celkový vývoj mezinárodních vztahů zdárnému pokračování nepřál.

Poslední část tvořila analýza ekonomických vztahů. V rámci ní bylo zjištěno, že vzájemných obchod kvetl zejména v období 20. let. Následná ekonomická krize výrazně objem obchodu snížila, nicméně do roku 1936 byl pozorován opětovný růst. Vzájemná obchodní výměna byla podstatná pro oba státy, pro ČSR tvořil řecký trh důležité odbytiště průmyslových výrobků, zatímco Řecko vyváželo své tradiční artikly, spíše luxusního charakteru jako byl tabák či korintky. O důležitosti řeckého trhu pro čs. vývozce svědčily citované depeše, které zamíni adresovalo do Athén, kde několikrát výslovně uvádí silný tlak čs. průmyslu na uzavření první obchodní dohody mezi oběma státy. Řecko bylo závislé zejména na vývozu tabáku do ČSR a tento artikl tvořil i zvláštní předmět obchodních dohod. Stejně tak byla uzavřena dohoda, která upravovala vzájemné vztahy v oblasti soudnictví, kde asi nejdůležitější část tvořila pasáž o vydávání trestně stíhaných osob.

Seznam literatury

Prameny

1. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, 1922, Telegram č. 1165/22.
2. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, 1922, Telegram č. 1319/22.
3. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, 1922, Telegram č. 901/22
4. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, 1923, Telegram č. 157/23
5. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 1028/24
6. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 1118/24
7. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 1294/25
8. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 1728/22
9. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 190/25
10. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 272/25
11. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 431/25
12. *Archiv MZV*, Telegramy odeslané, Telegram č. 886/24
13. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R 354/5 Řecko 1933, kart. EBI-225, telegram 1424/33.
14. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R 354/5 Řecko 1933, kart. EB I – 225, telegram 807/33.
15. *Masarykův ústav a archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R216/2, kart. EBI-124, Odzbrojovací konference 1934, Négociations relatives à la réduction et à la limitation des armements.
16. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R-354/6 Řecko 1934, kart. EBI-225.
17. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R-354/7 Řecko 1935, kart. EBI-225.
18. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, sign. R-354/8 Řecko 1936, kart. EBI-225.
19. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: EB, Fond Edvard Beneš, kart. EBI-225, sign. R 354/1 Řecko 1929.
20. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-76/b, kart. R-519.
21. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-118/d, kart. R-528.

22. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-76/c, kart. R-519, Poznámky TGM o geografii, kultuře a politice Řecka 1927.
23. *Masarykův ústav a Archiv AV ČR*, Značka fondu: TGM, Fond Masaryk Garrigue Tomáš, sign. R-46-76/f, kart. R-519, Poznámky TGM k osobě Eleftheria Venizela 1929.
24. *Národní archiv*, Československá republika, roč. 248, č. 217, 1927. Dostupné online: <http://www.digitalniknihovna.cz/nacr/view/uuid:5289b17b-d5f3-4ee5-ac7a-2dc986b8e376?page=uuid:961235da-ffa2-11e7-ab69-001b21b897bf&fulltext=mal%C3%A1%20%C5%BEensk%C3%A1%20dohoda>
25. *Národní archiv*, Československá republika, roč. 250, č. 233, 1929. Dostupné online: <http://www.digitalniknihovna.cz/nacr/view/uuid:c4192e0d-92aa-47b9-a2ea-d62a09b908b2?page=uuid:7b1336ad-00b4-11e8-93c3-001b21b897bf>
26. *Národní archiv*, Československá republika, roč. 250, č. 234, 1929, s. 3. Dostupné online: <http://www.digitalniknihovna.cz/nacr/view/uuid:8f8d2416-1835-41de-8fc7-6e73c7e2d077?page=uuid:e50ba987-00b4-11e8-93c3-001b21b897bf>
27. *Národní archiv*, Československá republika, roč. 250, č. 235, 1929. Dostupné online: <http://www.digitalniknihovna.cz/nacr/view/uuid:77c76cc9-b79b-4cff-8590-20a00366741a?page=uuid:4a1b65a3-00b5-11e8-93c3-001b21b897bf>
28. *Prozatímní obchodní dohoda mezi republikou Československou a Řeckem ze dne 10. ledna 1923*, Sbíрка zákonů a nařízení státu československého 1923, č. 115, Praha, Dostupné online: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:9e7fa0f0-9372-11e9-8812-5ef3fc9bb22f?page=uuid:a2e7d7e0-9384-11e9-bc42-5ef3fc9ae867>
29. *Úmluva mezi republikou Československou a republikou Řeckou o vzájemné právní ochraně a právní pomoci ve věcech občanských a obchodních, jakož i ve věcech pozůstalostních, Úmluva mezi republikou Československou a republikou Řeckou o uznání a výkonu soudních rozhodnutí, Úmluva o vydávání zločinců a právní pomoci ve věcech trestních mezi republikou Československou a republikou Řeckou*, Sbíрка zákonů 1929, Praha, Dostupné online: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:9ced7950-bd21-11e9-aa95-5ef3fc9ae867?page=uuid:1f6670a0-bd3e-11e9-b44e-5ef3fc9bb22f&fulltext=řeckem>
30. *Vyhláška ministra financí ze dne 4. listopadu 1936, kterou se uveřejňuje opatření Národní banky Československé o úpravě platebního styku mezi Československem a Řeckem.*, Sbíрка zákonů a nařízení státu československého 1936, číslo 79, Praha.

Dostupné online: <https://ndk.cz/view/uuid:885c6770-8df2-11e9-98f4-005056827e51?page=uuid:fc2b5200-8e0c-11e9-98f4-005056827e51>

31. *Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 29. ledna 1938, kterou se k vládní vyhlášce ze dne 1. října 1937, č.15 Sb. z. a n. z roku 1938, vyhláší znění dodatkové dohody, sjednané výměnou not ze dne 23. června a 2. července 1937, k prozatímní obchodní dohodě mezi republikou Československou a královstvím Řeckým ze dne 30. července 1932.*, Sbírka zákonů a nařízení státu československého 1938, č. 6, Praha. Dostupné online: <https://ndk.cz/view/uuid:c90c75a0-86cf-11e9-8834-5ef3fc9bb22f?page=uuid:905d4850-871b-11e9-b844-5ef3fc9ae867>
32. *Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 9. srpna 1932 o výpovědi československo-řecké prozatímní obchodní dohody ze dne 8. dubna 1925.*, *Vládní vyhláška ze dne 9. srpna 1932, kterou se uvádí v prozatímní platnost s účinností od 12. srpna 1932 prozatímní obchodní dohoda mezi republikou Československou a republikou Řeckou, sjednaná dne 30. července 1932 v Athénách.*, Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1932, číslo 46, Praha. Dostupné online: <https://ndk.cz/view/uuid:fe0e68c0-884c-11e9-8834-5ef3fc9bb22f?page=uuid:6845bbb0-8881-11e9-b844-5ef3fc9ae867>

Sekundární literatura

1. BOBÍKOVÁ, Lenka, 2019. Diplomát Karel Mečíř. *Právo* [online]. [cit. 2021-8-9]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/historie/clanek/diplomat-karel-mecir-tridivozenky-ho-pripravily-o-povest-i-zamestnani-40301854>
2. DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa, Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918-1992)*. Praha 2013.
3. HRADEČNÝ, Pavel a kol., 1998. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
4. KLIMEK, Antonín a Eduard KUBŮ, 1995. *Československá zahraniční politika 1918-1938: kapitoly z dějin mezinárodních vztahů*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku.
5. LOPANDIĆ, Duško a Jasminka KRONJA, 2010. *Regionalne inicijative i multilateralna saradnja na Balkanu*. 2. Bělehrad: Evropski pokret Srbija.
6. MACMILLAN, Margaret, 2004. *Mírotvorci: Pařížská konference 1919*. Praha: Academia.
7. MORAVCOVÁ, Dagmar, 1994. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1914-1941*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku.

8. NÁLEVKA, Vladimír, 2000. *Světová politika ve 20. století*. Praha: Aleš Skřivan ml.
9. SLÁDEK, Zdeněk, 2000. *Malá dohoda 1919-1938: její hospodářské, politické a vojenské komponenty*. Praha: Karolinum.
10. ŠAROCHOVÁ, Gabriela, 2006. *České země v evropských dějinách: Od roku 1918*. Litomyšl: Paseka.
11. VESELÝ, Zdeněk, 2014. *Dějiny mezinárodních vztahů*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk.

Webové stránky

1. https://www.mzv.cz/athens/cz/vzajemne_vztahy/vyvoj_diplomatickych_styku_prehledy.html
2. https://www.mzv.cz/athens/cz/vzajemne_vztahy/archiv_2007/ste_vyroci_navazani_recko.html